

SLOVENSKI VESTNIK

Celovec • četrtek • 26. oktober 2000 štev. 43 (3089) • letnik 55 • cena 10 šil. • 0,73 evra

Preiskave v zadevi vohunjenja proti politikom FPÖ

Politiki svobodnjaške stranke, posebno pa Haider, so se v zadnjih letih vedno bolj posluževali sodišč, če jim izjave političnih nasprotnikov niso bile ravno po volji. Policist Kleindienst, ki je napisal knjigo »Ich gestehe« (Priznavam), v kateri je opisal tudi ravnanje nekaterih politikov FPÖ, ko so preko svojih privržencev pri policiji iskali podatke z »grehi« nasprotnikov. Očitno je, da je izdajanje podatkov, ki služijo edinole policijskemu aparatu oz. državi, bilo namenjeno političnim spletkam

Državno tožilstvo na Dunaju je zato pred nekaj dnevi zahtevalo prenehanje imunitete svobodnjaških politikov Hilmarja Kabasa, Michaela KreiBla in Leopolda Mayerhoferja. Kot člani zakonodajnih teles uživajo imuniteto, sodni postopek pa je mogoč le, če se ta ukini.

V sodnih preiskavah je trenutno 15 oseb, minister za notranje zadeve Ernst Strasser pa ne daje nobenih komentarjev, preden preiskave ne bodo zaključene. To pa naj bi se zgodilo še pred koncem letošnjega leta. Rekel je le, da bo zadeva »do potankosti raziskana, že zaradi varnosti prebivalstva, pa tudi zato, da bi ne bili vsi urad-

niki v slabi luči«. Trenutnega stanja raziskav minister tudi še ne sme objavljati, to lahko dovoli le ustavno sodišče.

Očitno je tudi pravosodni minister Böhmendorfer, ki tudi sicer ne uživa velikega zaupanja v Evropi, prav tako omenjen v tej »vohunski aferi«. Böhmendorfer je advokat, ki je v preteklosti

vodil Haiderjeve oz. FPÖ-jevske procese. Poslanka FP Partik-Pablé pa celo meni, da je razlika, kaj je delal Böhmendorfer kot advokat in kaj kot minister (!).

Parlamentarna opozicija (Zeleni) zahteva odstop ministra za pravosodje, saj je ta na vrhu telesa, torej pravosodja, ki mora razjasniti njegovo udeležbo v aferi.

V prostorih Zveze-Bank v Celovcu so predstavili keramične izdelke učenci Mohorjeve LŠ, ki so jih ustvarili v okviru enotedenskega projekta skupno z umetnico Gerhild Tschachler-Nagy. Na sliki: Hanzl Čertov, Tatjana Tolmaier, Gerhild Tschachler-Nagy in Gertrude Kraxner z mladimi umetniki Foto: Štukelj

Sosveti o medijski oskrbi manjšin

Pretekli teden so predsedniki sosvetov na svoji seji razpravljali med drugim tudi o medijski oskrbi manjšin. Položaj medijske oskrbe je tudi znotraj manjšin zelo različen. Zato so se predsedniki sosvetov dogovorili, da bodo v mesecu novembra priredili posvet, na katerem naj bi prišlo do usklajenega predloga vseh avstrijskih manjšin avstrijski vladi glede medijske oskrbe tako kar zadeva tiskane medije kot tudi radio in televizijo. Na posvet bodo povabljeni predstavniki vseh manjšinskih medijev, ki naj bi izdelali usklajen predlog zahtev. Strokovni uvod v razpravo bo pripravila strokovnjakinja na tem področju gospa dr. Cornelia Kogoj. Organizacijo posveta je prevzel dr. Marjan Sturm, predsednik sosveta za slovensko narodno skupnost.

PREBLISK

Če se komu zdi naslov hecen, naj pomisli, da dovoljkrat slišimo »gospa minister«, pa se nihče ne razburja ...

Pa mi ne gre zdaj za tituliranje. Bolj zanimivo je dejstvo, da je Herbert Haupt, koroški svobodnjaški politik (že dolgo pričakovano) zamenjal ministrico za socialo in za ženske Elisabeth Sickl. In se je vnela razprava: je lahko minister za ženske oseba, ki je po spolu moški? Bo imel dovolj razumevanja za ženske zadeve?

Če bi mene kdo vprašal – pa me ne – bi rekla, da socialni čut, čut za enakopravnost, smisel za otroke itd. ni nujno odvisen od kromosomov X in Y. In smo lahko kar potolaženi: tudi graščakinja gospa

Sickl ni bila kdove kako zavzeta za ženske pravice. Tisti, ki so bolj vpludni od mene, pravijo, da je imela »nesrečno roko« v oblikovanju politike, jaz pa pravim, da se ji še sanja ne, v kakšnih težavah zna-

Gospod ministrica

jo biti ženske, ki nimajo nič razen otrok.

Obnašala se je tipično »žensko« v najbolj staromodnem smislu, čeprav je naredila precejšnjo osebnostno kariero: lepo je ubogala, ponavljala, kar so ji vnaprej prežvečili moški – in navsezadnje jo je prav to ravnanje privedlo do tega, da so jo odžagali ... Hja. **S. W.**

internationale widerstandstage in klagenfurt

mednarodni dnevi odpora v celovcu

28. oktobra:
demonstracija
proti socialni demontaži
in desnemu ekstremizmu
14.00, Neuer Platz

info: 0463-32154; e-mail: office@offeneskaernten.cjb.net

offenes kärnten-
offenes europa

Sodelavci in sodelavke platforme Odprta Koroška pozivajo na **demonstracijo** proti rušenju socialnih pravic in proti desnemu ekstremizmu

Odkar vladam na Koroškem, se noben levičar ne upa resno demonstrirati« – tej želji koroškega deželnega glavarja

ne bomo ugodili. Govori o levičarjih, v mislih pa ima vse, ki se s politiko modro-črne vlade ne strinjajo, ki odklanjajo brutalno rušenje socialne države in čedalje večje obremenjevanje delovnih ljudi, ki zavračajo prikrit in odprt rasizem. Ta vlada podreja usodo socialne interesov gospodarstva; usodo žensko moški politiki, ki ženske družbeno podreja; usodo manjšinske politike pa koroškemu deželnemu glavarju, ki se je poslužil prav protimanjšinske klime, da je postal to, kar danes je. Svoječas je FPÖ bila najmanjši imenovalec koroškega tristrankarskega sporazuma proti manjšini. Danes je največji. Koroška je bila poskusni laboratorij modro-črne vlade; danes je Avstrija poskusni laboratorij za desničarsko Evropo. Demokratična Evropa in demokratična Avstrija se upirata temu razvoju; odporu se pridružuje tudi demokratična Koroška. Pomagaj, pridi na demonstracijo tudi ti!

Sobota, 28. oktobra
ob 14.00 uri
na Novem trgu v Celovcu

**DOBER VEČER,
SOSED
GUTEN ABEND,
NACHBAR**

ČETRTEK, 26. 10.
20.00 DOBRLA VAS,
kulturni dom –
SPD »Srce«

SOBOTA, 28. 10.
20.15 ROŽEK, kulturna
dvorana na Muti –
KD »P. Markovič«

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na osrednjo
spominsko svečanost
ob Dnevu mrtvih

v nedeljo, 29. oktobra 2000,
ob 15. uri
na pokopališču
v Šentrupertu pri Velikovcu

kjer počiva 83 padlih
partizanov,
pripadnikov
osmih narodnosti.
Vabljeni!

Kulturni referent dežele si lahko izbere svoje svetovalce, v primeru A. Molzerja ni prav nič opravičljivo, da deželo stane letni honorar v višini 360.000 šilingov. Koroški zakon za pospeševanje kulture jasno opredeljuje vlogo kulturnega gremija (z eksperti iz kulturne scene) kot posvetovalnega organa deželne vlade. Funkcija dodatnega »kulturnega svetovalca« v določilih ni predvidena. Toda Haider ima kljub temu »svojega«, z dajnoseljimi pristojnostmi opremljenega, kulturnega svetovalca, ker očitno kulturnemu gremiju ne zaupa. Torej ga je razvrednotil in zakonu za pospeševanje kulture de facto odvzel demokratsko legitimacijo.

KOMENTAR

Dr. Janko Malle

ureditve. Po njegovem bi »brazilski model« pomenil »popolno etnično-kulturno mešanico in nivelizacijo na najbolj preprostem civilizacijskem skupnem imenovalcu«. Torej ohranimo čisto Koroško, po možnosti nemško!

Praksa je že pokazala, kdo lahko računa z deželnimi kulturnimi podporami in kdo so prve žrtve. Celovškemu kulturnemu centru »Unikum« tudi najvišje avstrijske državne nagrade za sodobno umetnost niso pomagale, da bi rasel imidž sodobne umetnosti v tej

Koroškem na pretek in ga prav gotovo ne bo zmanjkalo, saj se postavi v službo koroški politiki tedaj, ko ga potrebuje za kulturno dekoracijo. Takšno je torej z javnimi denarji, ki jih koroška dežela že deli, kakor da bi bila privatni mecen.

Koroška je verjetno poskusna dežela nove »plave« kulturne politike. Res je, da koroški Slovenci že v preteklosti nismo mogli kaj prida participirati ob koroških deželni denarjih za kulturo. Dobili smo toliko, da to niti omembe ni vredno. Tu se tudi danes ni nič spremenilo. Če pa bo za kakšno slovensko nošo ali za kakšen slovenski ples šiling več, bo to vsekakor pozitivno. Vendar ne bi bilo slabo, če bi

Kulturni molk ali kaj je še dovoljenega v kulturi

Molzer ima vpogled v vse prošnje za kulturne subvecije dežele. Verjetno je on tisti, ki pravzaprav odloča, kdo kaj in koliko dobi. Molzer pa je tudi tisti, ki s tako kompetenco odloča o »dobri« in »slabi« kulturi. Šele dve leti je od tega, ko je začel medijsko kampanjo proti slikarju C. Koligu, sedaj pa kar dnevno pod psevdonimom »Noricus« v »Kronen Zeitung« žigosa sodobna umetniška dela kot »packanje in zmazek«, kot »analško umetnost«, »kurbo« idr. Desnoekstremni in nemškonacionalni nazori so standardni repertoar njegovih žurnalističnih spisov. Njegovo svarilo, da je z inozemskimi priseljenci povezana nevarnost uveljavitve »brazilskega modela« v Evropi, se približuje rasiističnim modelom družbene

koroški folklorni puščavi. Koroški kulturni referent mu je letos črtal celotno letno podpora in ga s tem spravil v resne eksistenčne težave. Kdo naj mu pomaga? Tisti, ki dobijo še deželne denarje, skorajda ne upajo več odpreti ust. Očitno nastaja nova praksa, da vsak ščiti svoj kulturni fevd in ga prav nič ne briga, če sosedu crkne krava. Takšno razvrednotenje solidarnosti pa je očitno v najboljšo oporo sedanji subvencijski politiki koroške dežele. Kulturno pospeševanje dežele ne pomeni več razdelitev davčnih denarjev za umetniško in družbeno relevantne projekte, ampak milostno in poniževalno razsipanje denarjev za gasilske fešte, ognjemete, oktobrske marše in veseljaški folklorni direndaj, ki ga je na

znali zasipati koroško deželno vlado s projekti, ki gredo čez običajno gojitev slovenske pesmi in bi jo konfrontirali s projekti, ki bodo pomagali uresničevati manjšinsko pravo v celoti: poleg zahtevne in konfrontacije sposobne kulture je na dlani pomen vzgoje in pluralne medijske ponudbe.

Če konfrontacija in pluralizacija kulturnega življenja ne bo normalen sestavni del kulturnega življenja, se bodo dokončno uveljavili Molzer in njemu podobni. Posledice so letargija in onemlost pa navidezna harmonija, kjer naj bi se vsi dobro razumeli. Tega demokracija ne prenese. Tem bolj je pomembno, da so peticijo za odstavitev Molzerja podpisali tudi slovenski kulturni ustvarjalci iz Koroške.

KOROŠKA

Peticija proti Mólzerju

1200 kulturnih ustvarjalcev, v glavnem iz Koroške, je podpisalo peticijo za takojšnjo privatizacijo A. Mólzerja, kulturnega svetovalca koroškega deželnega glavarja. Mólzerju podpisniki očitajo, da razširja desnoekstremno miselnost in da so desnoekstremne pozicije z njegovo funkcijo kot kulturnega svetovalca v deželni vladi dobile politično legitimacijo v deželi.

Mólzer v nedopusljivi meri izrablja svoj položaj in denuncira umetnike in kulturne ustanove, ki mu niso po godu, med drugim C. Koliga in univerzitetni kulturni center »Unikum«, ki je postal prva žrtev Haiderjeve kulturne politike, saj so mu letos črtali vse deželne subvencije.

Popisniki Mólzerju tudi očitajo, da kot kulturni svetovalec dejansko odloča, kako dežela deli subvencije za kulturo. Mólzer pogosto zastopa kulturnega referenta dežele v pogovorih s kulturnimi ustvarjalci in s tem izvaja »uradno« funkcijo, ne da bi za to imel kakršnokoli formalno legitimacijo. To je iz demokratskega vidika dokaj vprašljivo, poleg tega pa kot novinar in kolumnist »Kronen-Zeitung« izkorišča njemu dostopne informacije (iz prošenj za subvencije, ki jih dobiva deželna vlada) in jih zlonamereno in v hujskaškem tonu naslavlja na kulturne ustvarjalce v deželi. Če v tem primeru ne gre za zlorabo uradne tajnosti, pa gre vsaj za nezdržljivo povezavo nezdržljivih funkcij. Podpisniki ugotavljajo, da

koroški deželni glavar, ki se demonstrativno »drži« Mólzerja, ni dovolj sensibilen in je zato zgubil zaupanje kulturnih ustvarjalcev v deželi. Zato zahtevajo, da deželna vlada kulturni referat zaupa takemu članu vlade, ki bo zmožen to funkcijo opravljati brez svetovalca z desnoekstremno ideologijo.

V iniciativi koroških kulturnih ustvarjalcev in kulturnih ustanov, ki so predale peticijo, sta tudi koroška Slovenca Janko Malle in Lojze Wieser. Za zaplet pri predaji v prostorih koroškega deželnega zbora je poskrbel predsednik deželnega zbora J. Freunschlag, ki je sprva določil termin predaje peticije, ga nato preložil in se tudi tega preloženega termina sam ni držal. Peticijo je nato sprejela Nicole Cernic, kulturna referentka socialnodemokratske frakcije v deželnem zboru z ugotovitvijo, da podpira zahtevne iniciative in da jih bo predala J. Freunschlagu, ki jih mora posredovati kulturnemu odboru koroškega deželnega zbora. Vendar ta ni zadolžen, da to vprašanje dejansko uvrsti na dnevni red.

Med podpisniki so univerzitetni profesorji, intendant celovškega mestnega gledališča D. Pfliegerl, kulturni ustvarjalci kot Werner Schneyder, Gert Jonke, Angelika Kaufmann, Willi Resetarits, Wolfgang Walkensteiner, Inge Vavra idr. Tudi nekaj Slovencev je med njimi kot npr. Janko Messner, Maja Haderlap, Gustav Janusch, Valentín Oman, Meina Schellander idr.

KLUB KOROŠKIH SLOVENCEV V LJUBLJANI

Občni zbor v znamenju odločitev pred 80 leti

Ena obletnica in dve odločitvi so znanamovali letošnji občni zbor Kluba koroških Slovencev v Ljubljani. Klub so po plebiscitu ustanovili koroški Slovenci, ki so iz narodnopolitičnih razlogov morali oz. bili prisiljeni zapustiti Koroško, ter so si v takratni Jugoslaviji uredili dom. Vselej pa so bili povezani z rodno Koroško, nosili so in še nosijo »Korotan v srcu«, kot je zapisal pesnik.

V petek, 20. septembra 2000, je Klub v Šentjakobskem gledališču na ljubljanskem Krekovem trgu pripravil občni zbor ter slavnostno akademijo ob 80-letnici koroškega plebiscita in podpisa rapalske pogodbe.

Iz poročil predsednika Kluba Staneta Uršiča, rojenega Bačana, ter podpredsednika Janeza Strgarja je Klub v pretekli mandatni dobi vestno deloval v smislu svojih pravil, to je krepitve stikov med Koroško in tukajšnjim slovenskim prebivalstvom. V ta namen je priredil izlete, predvsem pa je po svojih močeh podpiral delovanje slovenskih kulturnih in izob-

Predsednik kluba Stane Uršič, tajnik SPZ dr. Janko Malle, častni podpredsednik kluba Bine Otorepec, dr. Janez Stergar in tajnik KKZ Nužej Tolmajer

raževalnih ustanov na Koroškem. Sem sodijo podpore dvojezičnim vrtcem, podpora slovenskim političnim in kulturnim ustanovam na Koroškem in založniški dejavnosti.

Soglasno je občni zbor sprejel predlog, da Bine Otorepec

za zasluge za Klub in za stike s koroškimi Slovenci postane častni podpredsednik kluba. Bine Otorepec je bil pobudnik in organizator številnih srečanj in stikov s koroškimi Slovenci, nobena pot mu ni bila prehuda ali pretežavna, kadar je šlo za

podpore koroškimi Slovincem. Pred časom je za posledicami zahrbtni bolezni popolnoma oslepel, a svojega angažmaja v klubu ni opustil. Čestitkam Binetu Otorepcu se pridružuje tudi uredništvo SV. V imenu koroških Slovencev sta občni

zbor pozdravila tajnik SPZ Janko Malle in tajnik KKZ Nužej Tolmajer ter se zahvalila za vso gmotno, moralno in siceršno pomoč in podporo Kluba.

Svečana akademija Kluba je bila namenjena spominu na 80-letnico koroškega plebiscita in podpisa rapalske pogodbe, torej dveh dogodkov, ki sta usodno zaznamovala nadaljnji razvoj slovenskega naroda v minulemu stoletju vse do danes, saj sta pomemben del naroda, primorske in koroške Slovence, ločila od matice.

Zato je Klub k sodelovanju povabil Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske«. Geslo prireditve je bilo »Ne vrag, le sosed bo mejak!«.

Slavnostna govornika sta bila dr. Marija Jurić-Pahor in njen mož Milan Pahor. Za glasbeno-literarni okvir pomembne prireditve pa so poskrbeli vokalna skupina VOX, pesnik Martin Kuchling, glasbenik Lado Jakša ter Aleksij Pregarc, Matejka Peterlin in Andrej Jelačin. Franc Wakounig

II. DEL

Samoupravne
narodne skupnosti

Ustavno zagotovljena pravica do organizacij in društev, ki je zajamčena vsem, je v primeru italijanske in madžarske narodne skupnosti dopolnjena še z določbo o ustanovitvi Samoupravnih narodnih skupnosti, kot organa manjšinske samouprave. Zakon iz leta 1994 (Ur. l. RS 65/94) določa, da na območjih, kjer obe skupnosti avtohtono živita, njuni predstavniki ustanovijo samoupravne narodne skupnosti kot osebe javnega prava. Samoupravne narodne skupnosti so ustanovljene na nivoju občin in se združujejo v regionalno samoupravno narodno skupnost. Njihove naloge so med drugim, da v skladu z zakonom dajejo soglasje k zadevam, ki se nanašajo na varstvo posebnih pravic narodnih skupnosti, o katerih odločajo skupaj z organi samoupravnih lokalnih skupnosti v skladu z ustavo in zakonom samostojno odločajo o vseh vprašanjih iz svoje pristojnosti; obravnavajo in preučujejo vprašanja, ki zadevajo položaj narodnih skupnosti, sprejemajo stališča in dajejo predloge ter pobude pristojnim organom; imajo pravico ustanavljanja organizacij in javnih zavodov in v skladu z zakonom opravljajo naloge iz državne pristojnosti. Pri svojem delu samoupravne narodne skupnosti sodelujejo s predstavniki narodnih skupnosti, izvoljenimi v organe samoupravnih lokalnih skupnosti in v državni zbor, z organi samoupravnih lokalnih skupnosti in državnimi organi.

Naloge in pristojnosti samoupravnih narodnih skupnosti, način odločanja, način in oblike predstavljanja samoupravne narodne skupnosti v Republiki Sloveniji in način volitev v organe in organiziranost so podrobneje določene s statuti. S statutom se določijo tudi način in oblike sodelovanja samoupravne narodne skupnosti z organizacijami, društvi, združenji ali drugimi oblikami dela, ki jih ustanovljajo pripadniki narodne skupnosti za uresničevanje svojih posebnih pravic.

Samoupravne narodne skupnosti dajejo samoupravnim lokalnim skupnostim predloge, pobude in mnenja o zadevah, ki se nanašajo na položaj narodnih skupnosti in ohranjanje značilnosti narodnostno mešanih območij. Organi samoupravnih lokalnih skupnosti morajo obravnavati pobude iz prejšnjega odstavka in se do njih opredeliti.

Predstavniki narodne skupnosti, izvoljeni v svete samoupravnih lokalnih skupnosti, morajo pred odločitvijo o soglasju k zadevam, ki se nanašajo na posebne pravice pripadnikov narodnih skupnosti, pridobiti soglasje samoupravnih narodnih skupnosti.

Prav tako lahko dajejo samoupravne narodne skupnosti državnemu zboru, vladi in drugim državnim organom predloge, pobude in mnenja o vseh zadevah iz svoje pristojnosti. Ti pa so dolžni, kadar odločajo o zadevah, ki se nanašajo na položaj pripadnikov narodnih skupnosti, predhodno pridobiti mnenje samoupravnih narodnih skupnosti. Krovni samoupravni skupnosti obeh narodnosti ju tudi zastopata v njunem odnosu do države.

Poslanca iz vrst
narodne skupnosti

Slovenska ustava v svojem 80. členu določa, da se v 90-članski državni zbor izvolita po en poslanec italijanske in ma-

Mag. Boris Jesih, Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani

Položaj poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti v slovenskem parlamentu

Referat na letošnjem kongresu narodnostnih skupnosti na Osojah

džarske narodnosti. Na podlagi Zakona o volitvah v državni zbor (Ur. l. št. 44/92) italijanska in madžarska narodna skupnost volita v državni zbor vsaka po enega poslanca. Aktivno in pasivno volilno pravico imajo vsi pripadniki narodne skupnosti, ki imajo volilno pravico. Za volitve poslancev italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti se na območjih, kjer ti skupnosti živita, oblikujeta posebni volilni enoti. Prav tako se za volitve imenujeta volilni komisiji posebnih volilnih enot, v kateri mora biti vsaj en član pripadnik narodne skupnosti. Volilno pravico imajo tudi tisti pripadniki narodne skupnosti, ki imajo stalno prebivališče izven območja posebne volilne enote izven, v volilni imenik se le-ti lahko vpišejo na posebno pisno zahtevo. Poslanca se volita po večinskem volilnem sistemu. Za poslanca se praviloma poteguje več kandidatov iz vrst narodne skupnosti, tako je na zadnjih volitvah v državni zbor leta 1996 od 2604 volilcev glasovalo 1707 Italijanov in izbiralo med štirimi kandidati in od 6229 volilcev 4079 Madžarov in izbiralo prav tako med štirimi kandidati.

Posamezni člani narodnih skupnosti kandidirajo tudi na listah političnih strank večinskega naroda in so na njih praviloma tudi izvoljeni. Vsi pripadniki imajo tudi pravico voliti istočasno tudi liste političnih strank ter imajo tako praktično dva volilna glasova na posameznih volitvah.

V državnem zboru po poslovniku deluje posebna Komisija za narodni skupnosti, ki je ena od štirih stalnih komisij državnega zbora in je za vprašanja s področja obeh narodnih skupnosti matično delovno telo, torej se njeno stališče prenaša neposredno na plenarno zasedanje državnega zbora, sklepi pa so sprejeti z obveznim soglasjem obeh poslancev. Komisiji izmenično predseduje eden od obeh poslancev narodne skupnosti. Skozi delo komisije se najbolj odraža delovanje obeh poslancev v državnem zboru. V zadnjem mandatnem obdobju je tako komisija zasedala 17-krat. Da bi si najboljše predstavljali njen delokrog, pogledimo, kaj vse je komisija zapisala v svoj program dela za zadnje mandatno obdobje:

13. prometne povezave narodnih manjšin z matično državo, seznanitev z gospodarskimi vidiki razvoja manjšin v Sloveniji, problemi financiranja kulturne in drugih dejavnosti narodnih skupnosti.

V mandatnem obdobju je poleg tega komisija obravnavala še vrsto drugih vprašanj. Oba poslanca pa se v svojem mandatu nista izogibala tudi nemanjšinskih tem, še posebej, ko je šlo za vprašanja, pomembna za njuno ožje okolje.

Svojih političnih strank Italijani kot Madžari niso ustanovili, so pa vključeni v druge politične stranke, kjer zasedajo nekateri tudi ugledna mesta. Narodni skupnosti imata svoje predstavnike tudi v večini inte-

prilavi novih zakonskih in drugih pravnih aktov. Tako je pravno varstvo posebnih pravic manjšin vtakano v celoten pravni red, od ustave do statutih občin. Slovenska ustava in pripadajoča zakonodaja je v tem smislu postavila ustrezen zakonski okvir, ki omogoča enakopravno artikulacijo posebnih manjšinskih interesov, realna politika, na različnih nivojih, pa vprašanje artikulacije političnih interesov lahko poenostavi ali pa tudi izrazi postavi v kompleksni položaj poln nepredvidljivih situacij in oporekanj pravice manjšine po lastni politični artikulaciji. Italijanska in madžarska narodna skupnost sta glede na svojo majhno številčno moč, z zakonsko ureditvijo dobili možnost soodločanja pri

1. sodelovanje pri pripravi predlogov zakonov, ki se nanašajo na pravice narodnih skupnosti in predlogov zakonov, v katerih so izraženi interesi narodnih skupnosti;

2. seznanitev s položajem manjšinskega šolstva;

3. sodelovanje pri pripravi predloga zakona, ki bo urejal manjšinsko šolstvo;

4. seznanitev z uporabo manjšinskega jezika na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti;

5. seznanitev z vlogo manjšinskih medijev na območjih, kjer živijo pripadniki narodne skupnosti tudi na samem področju;

6. seznanitev z življenjem in problematiko pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti tudi na samem področju kjer le ti živijo;

7. seznanitev z mednarodnimi dokumenti;

8. seznanitev z madžarsko zaščitno zakonodajo;

9. sodelovanje z Odborom za človekove pravice in narodnostna vprašanja, ki deluje v madžarskem parlamentu;

10. obravnavanje tekoče problematike v zvezi italijansko in madžarsko narodno skupnostjo;

11. seznanitev z ugotovitvami raziskav v zvezi z narodnima skupnostima;

12. sprotno informiranje z izvajanjem Evropske listine o manjšinskih jezikih;

resnih in socialnih organizacij večine kot tudi v vseh organih, ki se neposredno ukvarjajo tudi z zadevami, ki se neposredno tičejo manjšine (npr. v svetu Radiotelevizije Slovenije in Strokovnem svetu RS za vzgojo in izobraževanje), tako na regionalni kot državni ravni.

Obe narodni skupnosti kot tudi romska skupnost imata zagotovljeno zastopstvo tudi na občinski ravni.

Poslanca narodnih skupnosti v slovenskem državnem zboru sta v celotni participacije narodnih skupnosti na najvišji ravni, kljub temu pa sta kot taka tudi del sistema, ki omogoča soodločanje manjšine v celotni družbi od ravni krajevnih skupnosti pa do državnega zbora. To se upošteva tudi pri

politiki, obenem pa je prav, od nekaterih tudi zelo oporekana dodatna volilna pravica, predstavnikom skupnosti omogočila, da artikulacija njihov političnih interesov ni reducirana zgolj na interes pripadnikov manjšin. Sedanja ureditev omogoča predstavnikom manjšine, da so v političnem okolju enakopravni tudi kot državljani ne pa samo kot člani manjšinske skupnosti. Reduciranje političnih interesov pripadnikov manjšin zgolj na manjšinske interese, bi jih postavila v enak položaj s političnimi strankami in bi v bistvu razvednotila ustavno zagotovljeno politično predstavništvo. Prav dodatna volilna pravica jim je omogočila enakopravno uresničevanja interesov svojih splošnih državljanov.

BILČOVŠKA JESEN

Petek, 3. 11., ob 20. uri
pri Knaberlno (gostilna Seher)
Brendi in Korado z ansambлом »Barabe«
»Za hec in veselje«

Sobota, 4. 11., ob 20. uri
pri Knaberlno
(gostilna Seher)
Carinthia Saxophon
Quartett
»Variations + Gestures«

Nedelja, 5. 11., ob 11. uri
v ljudski šoli
nastopa mladinska
gledališka skupina iz Sel
S. Makarovič:
»Hiša tete Barbare«

RUBRIKA

Roman »Vnebohod/Himmelfahrt« Cvetka Zagorskega

Kakšna nezaslišana ideja, ali nekoliko mileje povedano, kakšna nenavadno izvorna, hudimansko drzna ideja, da ti gre petinosemdesetletni pisatelj, ki ga še zmeraj preganja ustvarjalna sla, in svoji potencialni jutrišnji vdovi v sekundnem stilu oriše svoj končni obračun s svetom in svoj vnebohod, očitno ne toliko v njeno naravno tolažbo kakor v nadnaravno razvedrilo, kljukec salamenski pa tak, da ga na širšem literarnem obzorju tega ničvrednega sveta še z laterno pri belem dnevu ne najdeš: po rojstvu in socialnem izvoru iz obubožane poljske šlahte, iz babice-plesalke in igralke in deda-bonvivana – rajhenburškega graščaka Ferenčiča, sad njune vroče ljubezni je Cvetkov oče, jasnoda nezakonski, stara mati pa umre pri porodu sina, tako naš imenitni avtor nosi lepo babičino poljsko ime brez kakršnihkoli plemiških muh, drugače pa je v tem svojem avtobiografskem romanu čudežno

Cvetko Zagorski, pesnik, prozaist in prevajalec je koroškim Slovencem znan že po psihološko poglobljenem eseju o ozadjih germanizacije in njenih mehanizmov v knjigi »Po koroških kolovozih«, ki je izšla 1986. leta v naši založbi Drava. Udeležil se je tudi kot eden izmed kulturnih belih vran z onstran Karavank pogumnih demonstracij Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev v letih 1973 in 1976.

bister strokovnjak za stanja klinične smrti, za zvezdni prah v brezčasnosti in brezprostornosti, za filozofijo brez mistike, brez fatamorgane, brez splepljenja sploh, prežet z edino globoko vero, da je tudi mogoče nemogoče, kakor je tudi nemogoče mogoče, na primer, da ima možki kadaver v krsti erekcijo spolnega uda. – Kaj je predmet tega svojvrstno dišečega literarnega cveta v pisateljevi umirjeni jeseni? To je njegova klinična smrt po prometni nesreči, smrt, ki povzroča profesorjem na klinikah čedalje več pregla-

vic. Toda avtorju romana je v tem stanju klinične smrti poklonjena Milost popolne razbremenitve, razdvojenosti in dvomov, ki so ga pestili vse življenje na Zemlji, (saj je trpel s pesnikom Ludvikom Mrzelom tudi na udbovskem Golem otoku), poklonjena mu je blažena Vednost in Vseprisotnost, ki mu omogočata videti, slišati in vedeti več ko vsaka šolska objektivna znanost. Njegove transcendenčne (nadčutne) oči zdaj lahko gledajo v vsakršno dušo, odstrejo vsakršne strasti in hudobna stremljenja v medčloveških

odnosih, skratka, knjiga ni samo panorama slovenske družbe 20. stoletja, ampak tudi panoptikum pomembnih slovenskih pokončnih kulturnih delavcev za individualnost in dostojanstvo slovenskega naroda, revolucionarjev za njegove socialne pravice. Osrednji del romana pa je avtor posvetil svoji veliki ljubezni, padli partizanki, ki mu je ravno v stanju klinične smrti vsa živo prisotna, bolj ko odhaja v nebo brezčasnosti in brezprostornosti.

»Vnebohod/Himmelfahrt« je po mojem mnenju najdrznejša psihološko prebrisana kriminal-

ka v slovenski literaturi, napisana v slikovitem sočnem jeziku, ki se v njem stilno prepletata realistična in nadrealistična raven, izvorna sanjska proza, ki te dobesedno zagrabi kar na prvi strani in v tebi stopnjuje radovednost od poglavja do poglavja. Takšne ustvarjalne fantazije in izbrušene slovenščine je bil zmožen samo še Ciril Kosmač. Pri tem mislim predvsem na umetnost zgostitve pripovedovanja, ki jo takšno redkokdaj najdemo pri slovenskih romanopiscih.

Izdajatelju dr. Jozeju Strutzu (Edition Rapijal edicija) v Celovcu je treba čestitati, da je prevedel in natisnil ta roman v obeh jezikih in na naslovno stran dal sliko Celovčana Karlheinzja Simonitscha »Morje/Nebo, Meer/Himmel«.

V prodaji je ta imenitna literarna novost v obeh slovenskih knjigarnah – v Mohorjevi in »Naši knjigi«.

Janko Messner

Pokopališče

Sedem na rob črnega robnika, ki obroblja belo ploščo, in tisti hip, ko se živo spomnim očeta, njegove vitke, visoke postave, za celo glavo višje od materine, njegovega lepega, pravilno oblega obraza z visokim čelom, z gostimi sivimi lasmi na prečo, z ravnim, tenkim nosom, tisti hip me obide gorjupo čustvo spominov, najine bližine v deških letih (pogosto me je bil jemal na kolena, v zimskih večerih sem zlezal k njemu v posteljo, da me je pogrel s svojim telesom in srcem, medtem ko me mati nikoli ni stisnila k sebi ali me vzela k sebi v posteljo), tisti hip ga ugledam pred seboj, stoječega ob grobu, ravnega kakor sveča, kakor nekoč za živega, rahlo, odpuščajoče in razumevajoče se smehlja z ozkimi bledimi usti, me živo pogleda z vijolično modrimi očmi in ker noče biti vzvišen nad mano, prisede k meni na črni rob belega groba in si po stari navadi z obema rokama potegne hlačnice za spoznanje s kolen navzgor, da ne bi delale vzboklin na kolenih, kakor me je bil učil.

»No, sin, kako se imaš?« spregovori z blagim glasom, čudno zvonečim, kakor da ne bi prihajal iz njegovih ust, marveč od nekod znotraj ali onkraj, mi položi desnico čez ramo, kakor nekoč, ko me je dečka spremljal v šolo.

»Tako tako, oče,« zinem in ne vem, kako naj začnem, ali o tem, kako sem preživljal leta po njegovi smrti, klateč se po svetu, v hitenju in hlastanju po kruhu, po sreči, z ideali, ki sem si jih bil ustvaril v vroči mladostni zagnanosti. Pa pretrga mojo razdvojenost:

»Vse vem, sinko. Zmeraj sem ti bil za petami zmeraj s

teboj, pa naj si užival kratkotrajno in redko slast ljubezni in sreče, naj si se do tal upogibal pod pezo razočaranj in osamljenosti ali pod knuto sovražnikov tvojih idealov, za katere sem že od začetka vedel, da so neuresničljivi, ali kaj sem hotel, prepričati o tem te nisem ne hotel ne mogel, vsakdo mora svojo pot, za svojimi sanjami, naproti svoji usodi, do spoznanj, ki so drago plačana in ga privedejo do streznitve, taka je usoda človeka, kakršen si.«

Obmolkne, kakor da mi je povedal vse, kar mi je imel povedati. Sam pa imam še nekaj na jeziku in ne vem, kako naj začnem, ali naj sploh pridem z besedo na dan. Čutim, da bi se mu moral za nekaj bistvenega, usodnega opravičiti, in obenem čutim, da opravičila ni, da presega vse, o čemer bi se bilo mogoče pogovarjati. Oče pa ve in mi hoče pomagati.

»Tudi to vem. Bilo je in minilo, kakor vse pride in vse mine. Tudi bolečina, osamljenost in nazadnje življenje samo. Razumel sem te, tvojo nesrečo, in nisem ti zameril. Bolelo pa je, neizmerno bolelo, ampak že naslednji trenutek mi je odleglo. Kakor da mi je blaga roka šla čez oči, ničesar več nisem videl, nikogar v sobi, tudi pogrešal nisem nikogar več, kakor da sem potonil v morje blage svetlobe, ki me je vsega objemala, božala, tonil sem vanjo in se izgubljal. Nobene bolečine več, nobene žalosti, ničesar več si nisem želel, ničesar pogrešal. Bil sem srečen, kakor še nikoli v življenju.«

Prešine me žgoč spomin na uro, ko sem ga še zadnjič videl živega, umirajočega. Toda takrat mi niti na misel ni prišlo, da umira, da bi se moral poslo-

ODLOMEK IZ KNJIGE Vnebohod

viti od njega kakor sin od očeta, mu stati ob strani, ga v znamenje rodovne povezanosti, človečnosti, vzajemnosti držati za roko in mu lajšati slovo od tostranstva.

Bil sem strahotno obremenjen sam s seboj. Iz sobe, ki je že zaudarjala po odhajajočem, se mi je nezansko mudilo, iz hiše, na prosto, na zrak. In ko sem že odprl vrata in se še enkrat ozrl v očeta v postelji, sem ugledal njegov pogled – žarečih, vročičnih oči je šel ta pogled za mano, me prosil, me klical, jaz pa sem jadrno stopil čez prag in zaprl vrata za seboj, takrat mi njegov zaklinjajoči pogled niti ni prišel do živega, nisem se zavedal njegovega pomena in smisla, nisem slišal in dojel obupnega klika njegove duše: »Sin moj, edini, ustavi se ob meni, daj, da se

posloviva kakor oče in sin pred velikim potovanjem, s katerega ni vrnitve.«

Šele pozneje, po očetovem pokopu, in kolikor bolj se je oddaljeval dan njegove smrti, bolj sem se zavedal očetovih neizrečenih besed, njegovega nemočnega, brezglasnega zarotovanja, edine in poslednje prošnje svojemu sinu. Zmeraj bolj me je žgal ta pogled in me peknilo obžalovanje in kes, da sem takrat pobegnil od očeta, in obžaloval sem, da je umrl, še preden sem si opomogel in se spet postavil na noge, tako da bi ga, če bi preživel, lahko kdaj povabil na kozarček rujnega in se pogovoril z njim o njegovi in svoji bolečini. Če mu že ne bi mogel pomagati, da bi se osvobodil klešč svojega zakona, moje matere in moje sestre, bi mu bil vsaj v uteho, ponudil bi mu občutek, da ga nekdo razume in čuti z njim, da ga ima rad, da ni ostal povsem sam na svetu.

»Nič ne porajtaj, sin moj,« zaslišim spet očetov glas in stisne me k sebi, z desnico čez mojo ramo. »Oba sva zdaj tam, kjer ni muh,« se celo pošali in čutim, kako je obema odleglo, kako sva poračunala, kar sva imela poračunati.

»Kaj pa mama? mi pride šele zdaj na misel mati, ki počiva ob očetu v grobu.«

»Ah, ona,« odvrne oče kakor mimogrede. »Spi, venomer samo spi.«

»Se nič ne pogovarjata, ne menita?«

»Nimava več kaj. Mimo je.« Pomolčiva. Vem, kako je.

Po letih, ko je zaljubljenost mimo in so mimo otroci in skrb za preživetje, je lahko tudi konec navezanosti, če ljubezni sploh ne omenjamo. Samo kadar se dva človeka drug za drugega zanimata, se odkrivata in se znova spet odkrivata, se spoznavata in priznavata, se ljubezen z leti, tja do konca, celo stopnjuje, je brezkončna in sega še prek groba. Toliko izkušnje z ljudmi že imam. V nasprotnem primeru, ko se človeka sploh ne prepoznata in ne priznata, zaveje med njima hlad, tak hlad, ki privede do tega, da se ne prenašata več, da celo zasovražita se. Za vse preostalo življenje in celo še onstran groba ...

Najbolj me je motilo pri materi njeno sprenevedanje, njeno ponarejanje. Da je bilo njeno duhovno obzorje zelo omejeno, me niti ni motilo, koliko je preprostih, neukih ljudi, ki so mi bili blizu, ker so bili pristni, neponarejeni, bližji od ponarejenih, ošabnih, vseznalnih, tako imenovanih razumnikov.

Moja mati, kakor hitro je prestopila domači prag in si nadela klobuk, je postala vsa druga. Nekako našobila se je, dvignila glavo in dala svetu vedeti, da je to ona, edinstvena, izobražena, imenitna meščanka. Tako sem bil priča, ko se je s sosedo, menda zaradi mačke, ki naj bi se ponečedila pred njenimi vrati, sporekla in sta obe, ena na drugo kričali, obe v istem slogu: »Kaj pa si domišljate, vi, primitivka! Vedite, da sem jaz izobražena ženska, da, izobražena!«

Taki spomini me še zdaj obhajajo in spomnil sem se še moje uboge sestre, ki počiva v istem grobu, prav na sredi med očetom in materjo, ker je umrla za očetom in ko je mati še žive-

BERNHARD PERCHINIG

Domovinski avtomati

V zanesljivem zaporedju je na Koroškem vsakih deset let 10. oktober predmet vnetega spominjanja. Ob tej izraziti zgodovinski maniji v deželi bi se bilo treba vprašati, če bi spomina na brambovski boj in na plebiscit ne bi močnejše integrirali v vsakdanje življenje. Imam nekaj predlogov:

1. S sredstvi, namenjenimi plebiscitnim proslavam, bi bilo treba zgraditi domovinsko historyland, tako imenovano deželo »Heimatland«. Zgradili naj bi jo v eni od dvojezičnih občin z nerazvito strukturo, da bi tudi turizem dobil nove impulze.

Postaviti bi bilo treba več južnokoroških vasi, obdanih z lipovim drevjem (hrast se tu nikoli zares udomačil), oblika pa bi morala odgovarjati tisti iz let 1920, 1938–1945, 1958, 1972 in 1976. Pod vodstvom izkušenih animatorjev bi lahko tu podoživljali najvažnejše zgodovinske travme, istočasno bi lahko zaposlili kot statiste one, ki so že dlje časa brezposelni; tako bi dosegli tudi pozitiven gospodarski efekt.

Na vasi 1920 bi imeli dve igralni skupini, »brambovce« in »južne Slovane«; skupini bi bili odgovarjajoče oblečeni in opremljeni. Pod vodstvom svo-

O avtorju dr. Bernhard Perchinig, rojen v Celovcu, kjer je tudi preživel svojo mladost, živi na Dunaju kot znastvenik za sociologijo s težiščem na preučevanju manjšin in migracij. Leta 1989 je pri založbi Drava izdal knjigo »Wir sind Kärntner und damit hat's sich – Deutschnationalismus und politische Kultur in Kärnten«, ki je ob izidu zbudila veliko zanimanja.

jih animatorjev, ki bi brali tedaj popularne letake in parole, bi skupini simulirali razne spopade – današnja elektronika to omogoča, tako da bi ne bilo nobenih resničnih ranjencev.

1938–1945 bi omogočali izseljevanje in bi obiskovalci lahko bili tudi sami izseljeni. Lahko bi postali nacist ali pa član odpora. Po letu 1945 bi simulirali demokratizacijo, pa tudi privatne obračune med prebivalstvom. Na vasi 1972 bi igrali »Igro o podiranju tabel«, na vasi 1976/77 pa »Igro o ljudskem preštevanju« – druge ideje za igre bi se gotovo porodile iz prakse.

Seveda bi bilo tudi mogoče zamenjati vloge. Na primer bi lahko kdo bil najprej brambovec, potem nacist, pa še podiralec tabel. Ali pa nekoliko bolj napeto: najprej nacist, od začetka maja 1945 partizan, nazadnje vodilni policijski oficir. Lahko pa tudi nevezano na časovno zaporedje in proti zdravi

pameti: najprej podiralec tabel, potem partizan, za njim pa brambovec – v tem virtualnem svetu bi bilo vse mogoče, sprememba identitete je že vključena v ceni.

2. Spomenike plebiscitu, ki s svojo estetiko in obliko že dolgo ne ustrezajo več modernim zahtevam, bi zamenjali z novimi, interaktivnimi spominskimi stroji, z »domovinskimi avtomati«. Na razpolago bi bili v različnih oblikah:

Veliki domovinski pisec: ta domovinski avtomat bi imel svoje mesto na reprezentativnih in pomembnih zgodovinskih krajih. Postavili bi ga lahko na primer pred koroško deželno vlado ali pa na trgu pred mestno hišo v plebiscitarnem mestu Velikovec.

Avtomat sestavljata dva valja, po katerih se vije neskončen, meter ali dva širok trak iz papirja, raševine ali pergamenta.

Hitrost in smer vrtenja bi upravljali slučajnostni generator. Levo in desno od papirnatega traku sta po en industrijski robot, ki pišeta nanj »Mei Hoamat is a Schatzale« ter prvo vrstico četrte kitice deželne himne »Wo man mit Blut die Grenze schrieb«; vse to tako dolgo, dokler bi na traku ne nastal poljuben vzorec. Ta »domovinski trak« v smislu surrealistične »écriture automatique« bi podeljevali kot odličje ob kaki slovesnosti deželanom, ki imajo zasluge za domovino.

V manjše plebiscitarne občine pa naj bi postavili enostavne spominske kamne »domovinske števec« pred občinske urade ali na kak drug javni prostor. Če se domovinskemu števcu kdo približa, začne števec recitirati imena občanov, ki so padli v brambovskem boju, recitacijo pa zaključijo s pozivom: »Verrat die Hoamat nit!« Obiskovalec je tako seznanjen s

krajevno zgodovino in takoj ve, da se mora njej primerno dostojanstveno obnašati.

Za mestno področje pa so bolj primerne domovinske kabine. V deželnih barvah in s tlorisom enega kvadratnega metra jih je lahko postavimo v cone za pešce, na železniške postaje ali na druga javna mesta, obiskovalcu pa nudijo tudi sredi mestne hektike možnost domovinskega umika. Znotraj kabine je za zakritim okencem videti reprodukcijo Lobisserjevih fresk iz deželne hiše v Celovcu. V avtomat je treba vreči novce za deset šilingov in potem lahko obiskovalec v eni minuti doseže popolno sprostitve ob domovinski atmosferi.

Na vsak način pa je treba tudi obiskovalcem, ki se le kratko zadržujejo tu, ponuditi domovinsko čustvo z majhnimi reklamnimi darili. Tako bi lahko na primer nahrbtnik, izdelan iz koroške zastave, tudi v gorah demonstriral nositeljevo povezanost z rodno grudo, domovinski pipec pa bi spominjal pri malici ob rezanju klobas na kraj, kjer sta »Mannesmut und Frauentreu die Heimat sich erstritt aufs neu«. Fantazija tu nima meja in ima samo en bistven cilj: pokazati, kje so ozke meje te dežele.

Prevedla Sonja Wakounig

OBLETNICA V SOLČAVI

Povezanost v protinacističnem duhu

24. oktober 1944 je v zgodovino Solčave in s tem v zgodovino antinacističnega boja na Slovenskem zapisan z ognjem in mečem: tega dne so Nemci Solčavo in okolico požgali do tal, ljudi pa pregnali. Po vojni so se preživeli prebivalci spet vrnili v rodni kraj ter obnovili vas Solčavo in svoje domove.

Solčavo je prizadela podobna usoda kot češko vas Lidice, ki so jo nacisti zravnali s tlemi, prebivalce pa pobili ali pa jih odpeljali v koncentracijska taborišča. Solčava je bila oktobra 1944 del osvobojenega slovenskega ozemlja in centrala partizanskega gibanja v Zgornji Savinjski dolini, s tem pa seveda hud trn v peti nacistov, ki v kraj niso imeli dostopa. Vas Lidice pa so nacisti uničili kot povračilo za uspeli napad čeških domoljubov na nacističnega trinoga Reinharda Heydricha.

22. oktobra 1944 se je začela dolgo načrtovana nemška ofenziva proti osvobojenemu partizanskemu ozemlju v Savinjski dolini. Partizanske enote premočnemu sovražniku niso bile kos in so se povlekle nazaj. 24. oktobra 1944 so Nemci začeli z načrtnim požigom vasi in s pregonom prebivalstva. Pred tem pa so pokradli in odpeljali vse,

Bratje Smrtnik

kar so mogli in se jim je zdelo vredno. Da partizani v Savinjski dolini ne bi imeli več podpore in zatočišča, so Nemci požgali tudi okolišnje kmetije, ljudi pa so odvedli ali v taborišča ali pa so jih pregnali na Koroško.

Da spomin na te grozne dogodke, na trpljenje civilnega prebivalstva in na junaški odpor partizanov proti nacističnemu okupatorju ne bi zbledel, so v Solčavi že svojčas razglasili 24. oktober za občinski praznik. Sedaj, ko je Solčava samostojna občina, pa se pojavlja načrt, da bi občinski praznik preložili na drug dan.

Da takšna odločitev ne bi bila v duhu ljudi, je pokazala

nedeljska proslava občinskega praznika. V krajevnem združenem domu se je zbralo staro in mlado iz vse občine in bližnje ter daljne okolice. Ljudje so proslavili občinski praznik in se poklonili žrtvam protifašističnega boja v Solčavi in širši Logarski dolini.

Pester spored spominske akademije so oblikovali in popestrili malčki otroškega vrtca, šolarji in učitelji osnovne šole, domači ženski pevski zbor ter bratje Smrtnik, ki so prinesli pevske pozdrave iz Koroške in svečanost tudi zaključili.

V imenu Zveze koroških partizanov je spregovoril predsednik Peter Kuchar. Spomnil

je na to, da je sam kot 15-leten partizanski kurirček spoznaval te kraje in gostoljubnost prebivalstva. Izrazil je prepričanje, da bojo Solčavani tudi zdaj v duhu vzajemnosti kos vsem izživom, prav tako, kakor so jim bili v času NOB, ko je ta kraj nudil zatočišče vojnim sirotam in žrtvam ter številnim partizanskim borcem. Usoda prebivalcev na obeh straneh Pavličevega sedla oziroma Olševe je bila med vojno podobna, da ne rečemo enaka, po vojni pa popolnoma različna. Svoj govor je Peter Kuchar zaključil s pozivom novi slovenski vladi, naj ne pozabi Solčave in njenih prebivalcev in naj se jim odloži za njihov prispevek pri osvoboditvi izpod nacističnega jarma.

V imenu Zveze borcev NOB Slovenije je Bogo Gorjan, sam udeleženec partizanskih bojev v Solčavi in spremljevalec zavezniške misije, ki je bila nastaljena v Solčavi, poudaril pomen, ki ga v tuji, predvsem v ameriški in angleški strokovni in memorialni literaturi nameenjajo slovenskemu partizanskemu boju in uporu. Omenil je spomine ameriškega oficirja Franklina Lindsayja ter delo pred nedavnim umrlega angleškega zavezniškega oficirja Petra Wilkinsona. Njuni pisani

Bogo Gorjan

spomini so dragocen literarni spomenik slovenskemu partizanskemu boju in civilnemu prebivalstvu naših krajev. Gorjan pa je tudi omenil ime Avstrijca Becka, ki je bil član angleške zavezniške misije v Solčavi in je leta 1944 prebežal na nemško stran ter izdal vse, kar je vedel in znal o partizanskem gibanju v Savinjski dolini in na Koroškem. Kaj se je z njim zgodilo po vojni, ni znano.

Gorjan je domačine pozval, naj ne dopustijo, da bi kdorkoli skušal razvrednotiti spomin na partizanski upor in na nasilje, ki je v Savinjski dolini svoj krvavi višek doseglo 24. oktobra 1944 s požigom Solčave in okolice ter s pregonom prebivalstva.

Franc Wakounig

ŠMIHEL

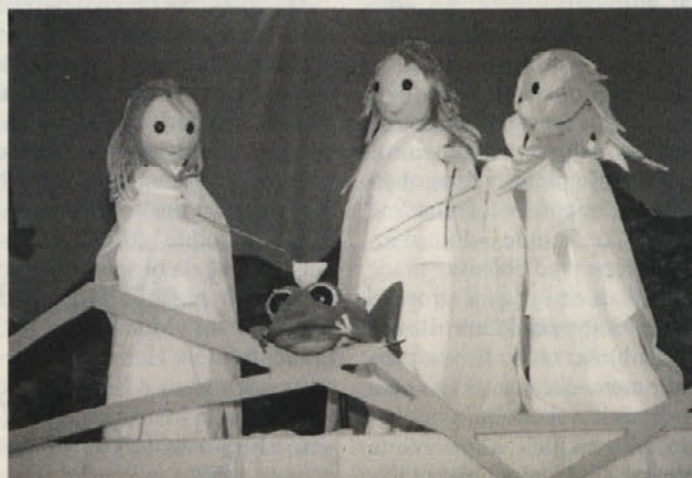
Vabljeni na lutkovni festival cikl cakl

Šmihel je ta konec tedna spet Meka lutkovnega gledališča. Po izredno uspelem mednarodnem lutkarskem festivalu »Anima« lani jeseni so marljivi prosvetarji SKD »Šmihel« spet pripravili očarljiv, po obsegu sicer manjši, toda zelo zanimiv festival. V zvezi s festivalom smo postavili referentki za lutkovno in gledališko dejavnost pri Krščanski kulturni zvezi Veroniki Kušej nekaj vprašanj.

Tine Varl bosta z otroki izdelovala senčne lutke. Drugo delavnico bo vodil Oliver Marčeta in je mišljena za mladince od štirinajstega leta dalje. Tema pa je lutka, film in animacija. Ob zaključku delavnice bodo mladinci predstavili svoje delo.

Kaj so pripravile domače skupine?

Na tem festivalu sodeluje tudi domača lutkovna skupina z igro »Kosmata žaba«. Ta

Od četrta poteka v Šmihelu lutkovni festival. Koliko skupin sodeluje na njem in od kod prihajajo?

Na letošnjem lutkovnem festivalu cikl cakl sodeluje sedem skupin iz Italije, Slovenije in Avstrije. Na sporedu je devet predstav. Festival je nekoliko manjši, je pa kljub temu zelo privlačen.

Kakšen je spremni program?

V spremni program smo vključili dve delavnici. Prva je za otroke od osmega leta naprej. Breda in

predstava bo v farni dvorani krstno uprizorjena. Režiral je Jeseničan Rado Mužan, lutke pa je skupno z mladinci napravila Marina Bačar.

In višek festivala?

Mislim, da je vsaka predstava sama po sebi višek na tem festivalu. Ves cikl cakl je višek šmihelskega lutkovnega ustvarjanja v tem letu. Pridite in uživajte čarni svet lutk.

Hvala za pogovor!

M. Š.

LUTKOVNI FESTIVAL CIKL CAKL

26. - 29. oktober 2000 v farni dvorani v Šmihelu

LUTKE - PUPPEN - BURATTINI

PETEK, 27. 10. 2000

ob 8.30 in ob 9.30: Lutkovno gledališče z Jesenic: »Miškolin«
od 15.00 do 18.00: delavnica I. (workshop) od 8. leta naprej: »Senčno lutkovno gledališče«; vodita Breda in Tine Varl; delavnica II. od 14. leta naprej: »Lutka - film«; vodi Oliver Marčeta
ob 20.00: pravljčni večer za odrasle

Senavogel vom verwünschten Garten«
ob 11.00: Lutkovno gledališče Ljubljana »Veliki Kikiriki«
ob 14.00: delavnica I. Senčno lutkovno gledališče delavnica II. »Lutka - film«
ob 11.00: predstavitev del iz delavnice
ob 20.00: Paolo Valenti iz Italije: »Sorpresa« (Presenečenje)

NEDELJA, 30. 10. 2000

ob 11.00: premiera domače lutkovne skupine »Kosmata žaba«

SOBOTA, 29. 10. 2000

ob 9.00: Märchenbühne Rosenrot iz Beljaka »Der

CELOVEC

»Film mladje« spet živi

Pretekli ponedeljek je v nabit to polni telovadnici Mladinskega doma »film mladje« predstavil tri nove kratke filme dijakov in dijakinj Slovenske gimnazije v Celovcu.

Po dveletnem premoru, tako rekoč neke vrste ustvarjalni pavzi, je »film mladje« s ponedeljkovo prireditvijo spet dal krepek življenjski znak. Zanimanje za delo s filmsko kamero in filmskim igranjem je izredno veliko, kajti pri teh novih filmih je sodelovalo nad dvajset mladih filmskih ustvarjalcev. Kratki filmi so nastali v preteklem šolskem letu, dijaki in dijakinje pa so dokazali, koliko ustvarjalnega potenciala je v njih. Seveda vse to ne bi bilo mogoče brez strokovne spremljave in mentorja »filma mladje«, profesionalca Mihe Dolinška z njegovega tima. Zanimivo in spodbudno je dejstvo, da so scenarije za filme napisali dijaki sami. Sedmošolka Lea Lugačič je napisala scenarij za film »Težišče-stranišče«.

Film je narejen, kar zadeva tehniko, po vzorcu »Big Brother« in prikazuje vsakdanje klepetanje na šolskem stranišču. Tema najstnikov in najstnic je seveda erotika in seks, kdo je s kom seksual ali bi rad, kdo je v koga zaljubljen, ljubosumost, predsodki, bierotičnost, moda, mačizem itd. Vsebina filma pa tudi zrcali reflektivno ravan doraščajoče mladine o seksualnosti, ki spremlja mlade (pa ne samo mlade). Film živi od kratkih dialogov in menjajočih se akcij iz moškega stranišča v stranišče za ženske (Igrajo:

Hemma Till, Danijel Wuttej, Irina Urbajs, Simon Ošlak, Katarina Hartmann, Ajda Sticker, Mateja Kerbitz, Damijan Pörtsch, Stefan Gomez, Simon Štukelj, Simona Hartmann idr.)

Film »Nepovabljen« se bavi z medgeneracijskimi odnosi in konflikti, ki so sestavni del našega družbenega življenja.

Z leve: Marco Tolmajer, mentor »filma mladje« Miha Dolinšek, Hemma Till in Aloisia Gomez

Foto: Štukelj

Film prikaže iskanje lastne identitete mladih, ki je potrebna za osebni razvoj. Film opisuje zgodbo mladih dijakov v šolskem poslopju, različna gledanja in trenja. Scenarij je napisala maturantka ZG za Slovence Marja Žnidar (Igrajo: Aloisia Gomez, Roman Krajger, David

Po predstavitvi pa je zaigrala mladinska glasbena pop skupina »zipi« (Judith Dolinšek, Ajda Sticker in Simon Štukelj), ki je nastala pred nekaj meseci in se je že nekajkrat predstavila publiki na južnem Koroškem. Posamezne točke bogatega sporeda je povezovala Nadja Zele. M. Š.

Z leve: poslovodkinja radia Agora Angelika Hödl, soorganizatorica kulturne karavane Tina Leisch, slikar Franz Brandl, Tina Hofstätter in prevajalec Erwin Köstler

Foto: Štukelj

PIVOVARNA ŠTIH

Soli - žur za radio Agora

V okviru prireditve kulturne karavane, ki potekajo že ves oktober po Koroškem, je bila preteklo soboto v nekdanji pivovarni Štih pri Pliberku solidarnostna prireditev za radio Agora, ki se nahaja v težkem finančnem položaju.

Kulturni popoldan sta otvorili avtorici Eva Dite in Ursula

Kubes-Hoffmann z Dunaja, brali pa sta tekste o trenutnem političnem položaju v Avstriji. Večerni program so oblikovali mladinska glasbena skupina »Funkstille« iz Velikoveca, ki je igrala electronic grunge. Med koncertom pa so na steno projicirali filmske posnetke z dunajskih demonstracij proti črno-

modri vladi. Karl Jenšac se je predstavil z elektronsko glasbo, ki jo je sestavil na osnovi 10.-oktobrske povorke v Celovcu. Ivana Cankarja v nemškem prevodu je bral prevajalec Erwin Köstler. Razstava »Koroška 2000« Gregorja Krištofa in najnovejša slikarska dela bivšega tehnika pivovarne Franza Brandla, ki je dal na razpolago tudi nekaj risb v doborodelni namen ogroženemu radiu Agora, sta zaokrožili solidarnostno akcijo. M. Š.

PREMIERA V ŠENTJANŽU

Volk tokrat požrl kozo

Šentjanški volk v dramati-rani pravljici »Volk in sedem kozličkov« ni požrl sedem naivnih kozličkov, kakor smo bili vajeni doslej, ampak njihovo skrbno, preudarno in previdno mamo kozo. V dramati-raciji pravljice, ki jo je opravila Alenka Hain, je zgodba kar precej spremenjena. Stereotip

Alenka Hainova pa je vnesla v celotno dramati-racijo še nekaj drugih preoblik. Sitemu volku ne prerežejo trebuha in vanj ne zašijejo kamna, da bi zaradi žeje padel v vodnjak in utonil. Ta volk ostane živ, spustijo ga na prostost, ko jim obljubi, da ne bo več nikogar požrl. Humanizacija pravljice,

kot se le da. Tudi scena ni bila kaj posebnega. Skromno stanovanje, vratom pa je služila ple-skarska lestev. Ta se je izkazala za zelo primerno in uporabno, ko so prekanjeni kozlički spu-stili volka v stanovanje, pod le-stev pa so mu nastavili vrečo in ga ujeli vanjo. Odlična ideja!

No, no mama, saj je požrl tebe in ne nas, je izpoved, ki postavlja pod vprašaj tudi večno opozarjanje in pridiganje staršev svojim otrokom.

Mladi igralci otroške gleda-

Sedimo in se posvetujemo, so sklenili kozlički

je porušen. Namesto grozljivega volka nastopi skoraj nedolžni volkec, ki pač ne jè trave, je pa lačen. Tako lačen, da kozličkom prinese medu, pecivo, jim s svojim slabim posluhom in hripavim glasom celo zapoje, samo da bi prišel do njih. Časi so se spremenili. Ekološka zavest se je na srečo dvignila, volk je sedaj zaščitena žival in med ljudi počasi prodira zavest, da ni tak krvolok kot ga otrokom prikazujejo pravljici o Rdeči kapici in Volku in sedemih kozličkih.

bi lahko rekli. Tekst je poln domisljic, miselnih prekucnic, medvrstične pomenskosti, kar pritegne tudi odraslega gledalca. Zaradi tega prav tekst lahko drži predstavo pokonci.

Mladi režiser Miha Golob je dobro dojel smisel novega »volka« in je z mladimi Šentjanščani napravil sproščeno, nekonvencionalno predstavo. Nobene maske volka z grozljivimi zobmi, nobenih kozjih bradic in repkov. Igralci so bili vsakodnevnih frkolini, oblečeni v kratke hlačke in majice, igrivi

liške skupine II Ana, Katarina, Alena, Thomas, Dejan, Jani, Miro, Mateja in Marko so igrali sproščeno in dinamično, le v tekstu so kar tekmovali, kdo bo hitrejši. To je predstavo kar precej skrajšalo, a krepek aplavz so si kljub temu zaslužili. Ustvarjalni so bili tudi pri sceni in glasbi, pri kostumih pa jim je pomagala Lenka Weiss.

Novemu volku in premetenim kozličkom želim, da bi jih videlo še mnogo otrok.

Jože Rovšek

MLADINSKI DOM

Člani filmskega krožka na srečanju v Izoli

V četrtek, 19., in v petek, 20. oktobra je v Izoli ob slovenski obali potekalo 36. srečanje mladih filmskih ustvarjalcev Slovenije, ki se ga je udeležilo tudi sedem članov filmskega krožka iz Mladinskega doma.

Člani filmskega krožka, imensko Jana in Julia Velik, Tanja Urank, Agnes Mörtl, Helen Dolinšek, Nastasja Picej, Gregor Truppe, Katja Smrtnik, Lena Wutti, Verena Wrolich in Gregor Krevs, so v preteklem šolskem letu pod mentorstvom Cirila Murnika posneli šest krajših videofilmov, s katerimi so zelo uspešno sodelovali na tem srečanju: Filma »Rasti ... odrasti« in

»Očka« sta dobila štiri glasove in se uvrstila med najboljše filme na tem srečanju. Nobeden od filmov pa ni ostal neimenovan. Tri glasove je dobil film »Škarjice«, dva glasova film »Prevarane« in po en glas filma »Moj srček« in »Kamera on«.

Tako uspešno delo pa je treba tudi nagraditi. In kljub številnim šolskim obveznostim, ki so v tem času na programu dijakinj in dijakov, smo se odločili, da se zapeljemo v Izolo in vsaj del srečanja tam preživimo live. V četrtek popoldne smo se natlačili v avtobus in se z ravnateljem Jožetom Blajsom, ki nas je spremljal in šofiral, spustili proti morju. Slabo vreme nas ni oviralo in upanje, da bo v Izoli vreme bolj prijazno, se ni uresničilo. Kljub temu smo si iz ladje ogledali del slovenske obale in se naužili svežega morskega zraka. Po tem ogledu pa smo se zbrali v kinodvorani v Izoli, kjer je udeležence srečanja pozdravila tudi županja Izole Breda Pečan. Po uvod-

nih besedah pa smo si ogledali vseh devet filmov, ki so bili uvrščeni med najboljše. Po ogledu pa je strokovna žirija pod vodstvom Maka Sajka razdelila priznanja za imenovane filme. Še pred večerjo pa smo si ogledali razstavo slik iz prvega slovenskega celovečernega animiranega filma »Socializacija bika« in tam ugotovili, koliko dela in vztrajnosti je potrebno, da nastane tak film. V dijaškem domu srednje gostinske in turistične šole v Izoli pa smo pogoščeni z okusno večerjo zaključili obisk v Izoli.

Zadovoljni, da je bilo delo v filmskem krožku preteklo šolsko leto tako uspešno in tudi priznано, smo se vrnili nazaj v dom. Vse ljubitelje amaterskega filma pa že sedaj vabimo na predstavitev teh filmov, ki bo 16. novembra ob 19.30 v klubskem prostoru Mladinskega doma. Ta filmski večer pa bo za naš krožek tudi začetek delovanja v tem šolskem letu.

Jože Blajs

K & K ŠENTJANŽ

Gospod Karl je spričevalo epohe

Lik gospoda Karla je neke vrste zgodovinski roman preteklega stoletja, ki je nastal po besedilu Carla Merza in legendarnega igralca Helmuta Qual-

Alois Frank v vlogi gospoda Karla

tingerja. Slednji je nešteto krat igral to zgodovinsko podobo v osebi prodajalca neke špicerije v dunajskem mestnem središču. Gospod Karl, ki je prikaz »malega človeka«, pripoveduje viške in padce v svojem razburkanem življenju v zgodovinsko prelomnih obdobjih polpretekle zgodovine.

Iz domnevnih namigovanj, opisov in skromnih priznanj nastaja mozaično zgodovina naših preteklih desetletij, obenem pa samoupodobitev nekega revnega »demona«. Gospod Karl je doživel socialno bedo prve republike, požar pravosodne palače leta 1929, marširanje nacifašističnih vojakov po dunajskem ringu in trgu junakov, zasedbene oblasti ter podpis državne pogodbe leta 1955. Poleg teh pomembnih zgodovinskih dogodkov je doživel osebne udarce v zasebnem življenju. Prva žena mu je umrla, drugo je zapustil ... Vendar gospod Karl se je vedno znašel v poklicnem in družbenem vrvežu.

Igralec Alois Frank je odlično posredoval lik tega malega človeka v vsej njegovi tragikomičnosti. Gospod Karl je pač oseba, ki izzove smeh, jok, sočustvovanje, ogorčenje in tudi prekletstvo. Odrska slika je bila skromna, toda funkcionalna. M. Š. Foto: Štukelj

MOHORJEVA

Literarni večer z avtorji

V torek, 24. 10., je Mohorjeva založba priredila literarni večer, kjer je bil izbor koroških avtorjev. Med njimi so bili znani avtorji kot so Gösta Maier, Karl Steiner, Peter Kersche ter Johanna König. Ob ne prav veliki udeležbi se je prireditev pričela s skupino Tonč Feinig & Co.

Kot prvi literat se je predstavil Gösta Maier, rojen leta 1926, živi v Beljaku kot pisatelj. V njegovih delih je zajeta predvsem lirika in proza, kakor v njegovem zadnjem romanu »Die kleine Belladonna«, iz katere je prebral tudi odlomek.

Naslednji avtor se je rodil leta 1948 in prihaja iz Neukirchna na Nižjem Avstrijskem. To je Karl Bertram

Steiner, ki je izdal domovinsko knjigo z naslovom »Koroška« in sicer v obeh jezikih. V knjigi so zajete značilnosti Koroške, stare pripovedi ter govornica umetnikov. Karl Steiner je urednik koroškega dnevnika »Kärntner Tageszeitung« in sodelavec pri raznih drugih publikacijah.

Sledil je odlomek Petra Kerscheta, rojenega leta 1945, ki živi na Koroškem kot bibliotekar. Knjiga Wort Welt vsebuje prozo iz različnih period centralnih človeških problemov. Peter Kersche je napisal tudi biografijo Franceta Prešerna v nemščini.

Zadnja se je predstavila Johanna König. Mlada avtorica (1958) je svoj prvi roman izdala pri 15 letih. Tokrat nam je prebrala odlomek iz knjige z naslovom »Die Glöcknerin«.

Večer so popestrili člani skupine Tonč & Co ter s svojimi prijetnimi zvoki zaključili prireditev. G. Z.

Avtorji so predstavili svoja dela v Mohorjevi založbi

SIMPOZIJ O JURIJU TRUNKU

Slovinci so plačali dolgove razpadle monarhije

O Juriju Trunku, duhovniku, narodnopolitičnem delavcu, svetovnem popotniku in publicistu, je letos pri Mohorjevi založbi izšla zajetna knjiga, ki jo je napisal univ. prof. dr. Matjaž Klemenčič.

V soboto, 21. oktobra, so SKD »Jepa-Baško jezero«, Slovenski znanstveni inštitut, EL Bekštanj ter Slovenski narodpisci inštitut Urban Jarnik pri Wrolichu v Ločah, torej v Trunkovem rodnem kraju, priredili simpozij o tej fascinanti osebnosti. Ravnatelj SZI Avgustin Malle, ki je osvetlil vlogo slovenske duhovščine na Koroškem v plebiscitnem času, je uvodoma omenil zanimanje ljudi za prelomne dogodke in dobe. In takšna prelomna doba so bila leta od 1918–1920. O položaju slovenskega naroda v tej dobi je spregovoril univ. prof. dr. Janko Pleterski iz Ljubljane.

Prišel je z neumestno izjavo bivšega prestolonaslednika Rudolfa, da mora slovenski jezik biti »zelo zaostal«. S tem je vidni član habsburške vladarske družine dokazal le svoje nepoznavanje kulturnega bogastva »svojih« narodov in plemen, kot so v monarhiji označevali narode. Kot da so docela skregani s resnico, so podobno o Slovincih trdili tudi koroški Nemci, ki so slovenščino zaničljivo imenovali »Rosentaler Weltsprache«. (V novejših časih pa je za nekatere le »Pimperlsprache« – op. ured). Pri tem pa so spregledali, da so Slovinci bili že takrat v evropskem merilu prava mala intelektualna velesila.

Že l. 1848 so izdelali svoj nacionalni program »Zedinjene Slovenije«, ki ga je do l. 1849 v takratnem dunajskem državnem

zboru podprla in sprejela tudi le-vica. Ta program je predvideval združenje vseh slovenskih dežel v skupni državni enoti pod okriljem habsburške monarhije.

Po letu 1867, ko je monarhija dobila svojo ustavno osnovo, pa so se obstoječe meje znotraj monarhije, ki so bile dediščina bivše fevdalne razkosanosti, ki ni poznala nacionalne diferenciranosti, izkazale kot huda ovira pri razvoju slovenskega naroda. Obenem so državni parametri dokazovali in narekovali, da je slovenščini nujno potreben preboj v smer državne samostojnosti. V rednih razmerah pa je po zgodovinarju Vasiliju Meliku to bilo nemogoče. Treba je bilo čakati na neredne razmere. In takšna neredna razmera je vse-kakor bila prva svetovna vojna.

Pravzaprav čisto do konca vojne so se slovenski poslanci oziroma poslanci jugoslovenskega kluba v avstrijskem državnem zboru ogrevali za samostojno državo pod habsburškim žezlom, ki so jo definirali v majniški deklaraciji leta 1917. Splošni razvoj v monarhiji pa je privedel do razhoda entitet, to je narodov, ki so dotlej sestavljala habsburško monarhijo. Odhod Slovinci iz monarhije sta dodatno pospeševala še takratni

vladni šef Husaryk, ki je majniško deklaracijo iz leta 1917 označil kot utopično, vlada pa je v javnosti sicer razglasila avtonomijo za narode, dejansko pa le-te Slovincem sploh ni hotela dati. Husaryk je iskal le cislajtansko rešitev, po kateri naj bi slovenska ozemlja ostala v sklopu Avstrije, da bi s tem zagotovili Nemcem neoviran dostop do Jadrana. A napravil je račun brez krčmarja, to je brez Slovinci v jugoslovenskega kluba.

Anton Korošec, vodja jugoslovenskega kluba v dunajskem državnem taboru (rajstagu), je namreč 11. 10. 1918 cesarju Karlu dejal: »Kar se je zgodilo, je dovolj za naše nezaupanje.« in s tem zapečatil odhod Slovinci iz monarhije. S tem je cesarstvo zaigralo zadnjo možnost obstoja, ki si jo je pridobilo s pogajanjem o separatnem miru leta 1917, a je klonilo pod pritiskom nemškega zaveznika. Cesarstvo je moralo neizogibno priznati pravico samoodločanja vsem »plemenom«, to je tudi Slovincem in tudi Nemcem. Razhod naj bi potekal po jezikovni meji, ki je bila na Koroškem znana.

V zvezi s tolikokrat omenjeno pravico samoodločbe je Pleterski glede avstrijskih Nemcev

dejal, da so jim zavezniki po vojnih dvakrat odvzeli pravico samoodločbe in jim oktroirali lastno državnost. Pleterski je imel v mislih oklic republike »Deutschösterreich« novembra 1918 in njeno prepovedano pridruženje k Nemčiji ter prepoved anšlusa k Nemčiji, po drugi svetovni vojni zapečaten v državni pogodbi. Ob robu, zaradi popolnosti, naj bo omenjeno tudi znano stališče določnih krogov, da je glasovanje aprila 1938, ki so ga izvedli nacionalsocialisti, bilo jasen plebiscit za priključitev k Nemčiji in za »nemški značaj« Avstrije.

Na mirovnih pogajanjih po prvi svetovni vojni je Avstrija le proti Slovincem doživela določene uspehe, s Čehi, Italijani in Madžari pa je potegnila krajšo. (Odstopiti je morala Sudete, Južno Tirolsko in pretežen del ozemlja današnje Gradišanske). Sprva sta tako Avstrija kot tudi SHS, država Slovinci, Hrvatov in Srbov, pozneje država Srbov, Hrvatov in Slovinci, začeli oblast uveljavljati po načelih jezikovne razmejitve, kar je bilo skladno z manifestom cesarja Karla. Ta ugotovitev je v nasprotju s trditvijo koroškega zgodovinarja Martina Wutteja, ki potvarja dejstva in se glede

prihoda vojakov SHS na Koroškem poslužuje terminologije, ki so se je pozneje posluževali nacionalsocialisti. Wutte govori o jugoslovenskih tolpah – süd-slawische Banden. S pojmom »Banden«, »Banditen« so nacisti označevali partizane.

Pleterski ugotavlja, da je bila Slovenija na spremembe v monarhiji iz objektivnih razlogov slabo pripravljena. Čehi na primer so svojo oblast brez vsega uveljavili na celotnem območju nekdanje češke kronovine, čeprav je prebivalstvo bilo jezikovno heterogeno, mešano. Razhod med Čehi in Avstrijo je bil dostojen in discipliniran.

1. 12. 1918 sta se Slovenija in Hrvaška združili s Srbijo v kraljevino SHS. Srbi so od vsega začetka zagovarjali unitaristični koncept monarhije, ki je bil antidemokratičen in centralističen. Država SHS je bila po svoji naravnosti rezultat osvobodilnih gibanj in skladnosti njihovih interesov, pravi Pleterski. Kaj je potem iz nje dejansko nastalo, pa je seveda druga plat medalje.

Habsburška monarhija je še v svojem razpadu pustila Slovinci na cedilo, ki so plačali njene stare dolgove na zahodni meji z Italijo ter na severni jezikovni meji na Koroškem. Z londonskim paktom iz leta 1915 je Italija dobila obširna slovenska in hrvaška ozemlja, na Koroškem pa jezikovna meja, znana od l. 1848, ni več veljala.

Franc Wakounig

LJUBLJANA

Zlati in srebrni abonma v Cankarjevem domu

Že tradicionalno je Cankarjev dom tudi za letošnjo koncertno sezono razpisal dva posebna glasbena abonmaja z eminentnimi gosti iz vsega sveta. V zlatem abonmaju bo šest koncertov, na katerih bodo sodelovali najuglednejši evropski simfonični orkestri.

Prvi koncert simfoničnega orkestra južnozahodnega radia Stuttgart je že mimo. Prihodnji koncert bo izvedel amsterdamski baročni orkester (26. novembra), 31. januarja pa prihaja v goste Zürški komorni orkester. Nedvomno bo imeniten Londonski filharmonični orkester s slavnim dirigentom Kurtom Masurjem (več let je bil stalni dirigent orkestra Gewandhaus iz Leipziga); s solistom pianistom Stephenom Kovcevicem bo 26. marca izvedel Beethovnov koncert v es-duru in Šostkovičevo simfonijo v d-molu. Danski nacionalni radijski simfonični orkester bo nastopil 16. maja (izvajali bodo dela C. Nielsna in J. Brahmsa)

in za konec še Nemški simfonični orkester Berlin z dirigentom Kentom Nagano, ki bo 9. junija izvedel znamenito Brucknerjevo simfonijo v c-molu.

V srebrnem abonmaju je deset koncertov, na katerih bodo solo ali v komornih skupinah muzicirali najuglednejši evropski glasbeniki. Na prvem koncertu je nastopil odlični švedski organist Hans Fagius. Z odlično tehniko in svojsko interpretacijo je v Cankarjevem domu navdušil (za orgle!) dokaj številno publiko. Že 14. novembra bo s samostojnim recitalom nastopil ruski pianist Eugen Indjic, petga decembra pa odlični madžarski pianist Andras Schiff. V Bachovem letu bo igral izključno dela J. S. Bacha. Zaradi adaptacije dvorane v Slovenski filharmoniji bodo prvi trije koncerti v veliki dvorani Cankarjevega doma. 30. januarja bo v prenovljeni dvorani Slovenske filharmonije nastopila naša slavna flautistka Irena Grafenauer v sodelovanju z nič manj slavno nemško harfistko Mario Graf, z violinistko Ano Chumachenko, violistom Gerardom Caussejem in violončelistom Gustavom Riviniusom. Zaradi odlične zasedbe se napoveduje izvrsten koncert. Ostalih šest koncertov v srebrnem abonmaju bomo napovedali v eni od naslednjih številka našega časopisa. Lovro Sodja

Slovenska študijska knjižnica • Slovenska prosvetna zveza • Celovec, Mikschallee 4

v sodelovanju s starši, otroškimi vzgojiteljicami, učitelji, knjižničarji, vzgojitelji, profesorji slovenščine, z dvojezičnimi otroškimi vrtci in varstvom ABCC, slovenskimi krajevnimi društvi, dvojezičnimi šolami, Mladinskim domom, Slomškovi domom, Slovensko gimnazijo in Dvojezično trgovsko akademijo

vabi vse mlade bralke in bralce k branju slovenskih knjig za bralno značko – vsak naj prebere sedem ali več slovenskih knjig

Naslovi za prijave:

Dvojezični otroški vrtec v Mladinskem domu v Celovcu, v Škofičah in v Šentprijmožu, društvena soba v Bilčovsu, Kotmari vasi, na Radišah, v Železni Kapli, glavna šola v Borovljah, Pliberku in Železni Kapli, ljudska šola na Obirskem, v Selah na Kotu, v Vrbi in Diči vasi, varstvo ABCC, Mladinski dom in Slovenska študijska knjižnica, Slovenska gimnazija in Dvojezična trgovska akademija

Tekmovanje za bralno značko bo potekalo od oktobra 2000 do junija 2001.

Vse, ki se bodo prijavi (pa tudi mentorji in mentorice), bomo obdarili.

Prijavi se lahko vsak!

Slovenska študijska knjižnica

SLOVENSKI VESTNIK

čestita

PRAZNUJEJO: Franc Stumpf iz Celovca – 40. rojstni dan; Antonija Podgornik z Apač – 86. rojstni dan; Katarina Tomažič z Bistrice v Rožu – 85. rojstni dan; Urška Krištof iz Vidre vasi – rojstni dan; Brigita Petjak iz Štebna – rojstni dan; Hilda Sne-

dec s Ponikve – rojstni dan; Marija Pachtev iz Pliberka – rojstni dan; Karl Polanc iz Dvora – rojstni dan; Lenci Novak z Obirskega – 68. rojstni dan; Doris Dobernig iz Srej – 30. rojstni dan; Kristijan Olip iz Drabunaž – 65. rojstni dan; Urša Markowitz iz Vinogradov pri Miklavčevem – osebni praznik; Terezija Kuschnik – 80. rojstni dan; Gregor Slugovc iz Lancove – rojstni dan; Peter Setz iz Gorič – 75. rojstni dan; Tatjana Vrhnjak iz Žvabeka – rojstni dan; Rezi Lobnig z Obirskega – 70.

rojstni dan; Kristl Jug z Borovnice – rojstni dan; Hanzi Kelih iz Sel – rojstni dan; Urši Male iz Borovelj – rojstni dan; Milan Piko iz Vidre vasi – rojstni dan; Andrej Wakounig z Dvora – rojstni dan; mag. Bertl Wutte iz Celovca – rojstni dan; Flori Koschat iz Podgorij – rojstni dan; Micka Miškulnik iz Velike vasi – rojstni dan; Elizabeta Dobnig z Doba – 85. rojstni dan; Štefan Sienčnik iz Dobrle vasi – 60. rojstni dan; Sabina Anderwald iz Šentlipša – rojstni dan.

DR. BOŽO REPE V ŠENTJANŽU

Avnojski sklepi v luči zgodovinskih dejstev

»Državnopravno so avnojski sklepi za nas torej izredno važni, in to neodvisno od ideološkega značaja takratne in poznejših vlad«. Ta stavek, ki ga je v pogovoru za magacin »profil« ta teden povedal predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, na Koroškem hudo razburja določene duhove in predstavnike tiska. Ti so se že doslej krepko razpisali o avnojskih sklepih, ne da bi točno in podrobno vedeli, o čem pri tej materiji sploh gre. Zato kot običajno tudi tokrat ponavljajo znane, a vsebinsko nepravilne in izkrivljene trditve in zahteve.

Da bi vsakomur nudila avtentično informacijo o pomenu avnojskih sklepih in njihovih posledicah, je Slovenska prosvetna zveza priredila v sredo, 17. oktobra zvečer v šentjanškem k & k centru predavanje in je kot referenta povabila strokovnjaka za to materijo, slovenskega zgodovinarja in visokošolskega učitelja dr. Boža Repeta iz Ljubljane.

Repe je kar uvodoma ugotovil, da na tej strani Karavank v vprašanju avnojskih sklepov vlada precejšnja zmeda. AVNOJ – Antifašistično vijeće narodnog oslobodjenja Jugoslavije, po slovensko: Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije, je bil politično in predstavniško telo narodnoosvobodilnega gibanja Jugoslavije, lahko bi torej rekli parlament in tudi vlada. Avnoj je bil avtohtono gibanje, zraslo iz potrebe in želja jugoslovanskih narodov.

Tri faze Avnoja

1942: 1. zasedanje (njegov nastanek)
1943: 2. zasedanje v Jajcu
1945: 3. zasedanje v Beogradu (že po vojni)

1. faza: Avnoj je leta 1942 nastal v Bihaču, kamor je Tito sklical predstavnike jugoslovanskih narodov, da bi ustanovili predstavniško telo, iz katerega bi potem izbrali vlado. Sovjetska zveza, ki je takrat bila povezana z jugoslovansko kraljevo eksilno vlado v Londonu, je bila proti zborovanju v Bihaču,

ker ni hotela kvariti odnosov z njo. Moskva je hotela, da bi Tito odločitev o novem predstavniškem telesu jugoslovanskih narodov preložil na čas po vojni, in je takrat nerad, a le ubogal. V Bihaču Slovencev in Makedoncev ni bilo, kljub temu je Avnoj konstituiral politično vodstvo in je potrdil sklep o ustanovitvi jugoslovanske partizanske vojske.

2. faza: novembra 1943 je bilo v Jajcu II. zasedanje Avnoja. Tito se je izučil iz prejšnjih izkušenj in je zato šele tik pred tem obvestil Moskvo o zasedanju. Zdaj je bil vojaško-političen položaj v Jugoslaviji popolnoma drugačen. Partizanska vojska je bila strokovno organizirana, Italija je že kapitulirala in patrizani so zasedli ter osvobodili ozemlja, ki jih je prej okupirala Italija. Delegati v Jajcu so bili izvoljeni na posebnih kongresih v domačih republikah, slovenski delegati na primer so bili potrjeni v Kovčevju na zasedanju sveta NOB.

Bistvo zasedanja v Jajcu je bilo:

a) Avnoj se je konstituiral kot predstavniško telo, kot jugoslovanski parlament.

Izvoljeno je bilo 40-člansko predsedstvo, ki je dobilo pooblastilo, da je najvišji predstavniški organ med posameznimi zasedanji Avnoja.

In to telo je novembra 1944 v Bihaču, torej pred zasedanjem v Beogradu avgusta 1945, sprejelo številne odloke, tudi tiste o zaplembi nemškega imetja v Jugoslaviji.

b) V Jajcu so bili sprejeti sklep o bodoči federativni ureditvi Jugoslavije, sklep o rešitvi nacionalnega vprašanja in sklep, da se popravijo meje, to je, da se Jugoslaviji vrnejo Primorska, Koroška in Dalmacija. Partizanska vojska takratnih razmejitev itak ni priznavala, ker je delovala na celotnem nacionalnem prostoru jugoslovanskih narodov.

Rešitev nacionalnega vprašanja v bodoči Jugoslaviji naj bi zagotavljala formula »šest

republik in dve avtonomni pokrajini (Vojvodina in Kosmet-Kosovo in Metohija)«. Tito je sicer imel vizijo, da bi nacionalno vprašanje na Balkanu rešil v okviru Balkanske federacije, a z njo ni uspel.

Z ustanovitvijo avnojske vlade v Jajcu novembra 1943 se seveda mednarodne komplikacije niso končale, kajti eksilna kraljeva vlada je še zmeraj bila mednarodno priznana jugoslovanska vlada. Med drugim je imenovala Dražo Mihajloviča za vojnega ministra, četnike pa za regularno jugoslovansko vojsko. Vojaški uspehi in družbeno uveljavljanje partizanov so odprli vprašanje, s kom naj zavezniki v Jugoslaviji sodelujejo. Kajti kmalu je postalo jasno, da se edinole partizani upirajo nacističnemu okupatorju, ne pa četniki. Torej se je najkasneje po drugem zasedanju v Jajcu stavilo vprašanje legitimnosti zastopstva jugoslovanskih narodov oziroma kdo je njihov legitimni predstavnik: kraljeva vlada v londonskem eksilu na osnovi izvoljenega predvojnega parlamenta ali pa Avnoj?

Zavezniki so ta vozel skušali rešiti s kompromisom. Predlagali so skupno vlado in skupno predstavništvo avnojske in kraljeve Jugoslavije. Vprašanje kralja naj bi sploh rešili šele po vojni.

Rezultat tega predloga je bil dogovor med Titom in Šubašičem ter ustanovitev skupne vlade marca 1945. Ta kompromis je bil dosežen po srečanju in pogajanjih med Titom in Churchillom v Neaplju.

Na podlagi sprejetega dogovora so Avnoj razširili s poslanci predvojnega jugoslovanskega parlamenta, če niso bili obremenjeni s fašistično in kolaboracionistično preteklostjo. 5. marca 1945 je formalno odstopila kraljeva Šubašičeva vlada in ustanovljena je bila nova vlada. To je bila začasna vlada Demokratske federativne Jugoslavije pod vodstvom Tita. S to vlado je bil presežen vladni dualizem v Jugoslaviji in novo, skupno vlado so priznali in podprli zavezniki.

3. faza: avgusta 1945 je v Beogradu bilo III. zasedanje Avnoja, ki se je preimenovalo v začasno narodno skupščino. Ta skupščina, v njej so, kot že navedeno, bili tudi člani predvojnega parlamenta bivše kraljeve Jugoslavije, je potrdila vse medvojne sklepe Avnoja, tudi tiste, ki zadevajo Nemce.

Nemška lastnina

Predsedstvo Avnoja kot najvišje predstavniško telo je na svojem zasedanju 21.11.1944 v Bihaču sprejelo odlok o vprašanju Nemcev. Odlok je bil del jugoslovanske ustave in s tem sukcesivno postal tudi del slovenske ustave in tudi ustav drugih novonastalih držav, na primer Hrvaške.

Odlok izhaja iz načela kolektivne krivde, kar je popolnoma v smislu in v duhu potsdamskih sklepov, s katerimi so zavezniki enkrat za vselej hoteli preprečiti, da bi nemške manjšine v vzhodni in jugovzhodni Evropi kdajkoli spet lahko bile vzrok in povod nemške ekspanzije.

S tem odlokom, ki ima 12 členov, je bilo med drugim zaplenjeno imetje nemškega rajha, domačih Nemcev, razen če so stali na strani NOB ali če so bili državljani nevtralnih držav in zaplenjeno je bilo tudi imetje vojnih zločincev ne glede na njihovo narodnost.

Nemški viri navajajo še obstoj drugega odloka, ki naj bi določal odvzem državljanstva in državljanskih pravic jugoslovanskim Nemcem. Ta odlok naj ne bi bil nikoli objavljen v državnem listu.

Repe je dejal, da o avtentičnem obstoju tega odloka ni nobenih dokazov. Očitno gre za letak, ki so ga sestavili folksdojčeri, to je jugoslovanski Nemci sami in ga imajo nekateri nemški zgodovinarji za avtentičen odlok Avnoja. Ta odlok, znan tudi pod imenom »mali odlok Avnoja«, naj bi sestavil Moša Pijade.

Zgodovinski kontekst

Avnojski sklepi so zelo podobnim Beneševim dekretom. 13.

člen potsdamskega sporazuma, s katerim so zavezniki med drugim uredili vprašanje nemških manjšin v vzhodni in jugovzhodni Evropi, govori o izselitvi nemškega prebivalstva iz Poljske, Češkoslovaške in Madžarske. Izrecno pa so zavezniki potrdili, da so jugoslovanske oblasti s sprejetjem avnojskih sklepov ravnale v duhu potsdamskih sklepov. Kajti že od leta 1943 so zavezniki soglašali v tem, da je treba nemške manjšine iz vzhodne in jugovzhodne Evrope preseliti v Nemčijo in maja 1944 je britansko zunanje ministrstvo izdelalo podroben načrt o izgonu folksdojčerjev iz vzhodne Evrope.

Leta 1949 je Jugoslavija kot nadomestek za reparacije zasedla avstrijsko premoženje na svojem ozemlju, leta 1951 je jugoslovanski parlament sprejel sklep o prenehanju vojnega stanja z Avstrijo in Nemčijo in s tem je nehal veljati 1. člen Avnoja. Avstrija se je v bilateralni pogodbi obvezala, da bo svojim državljanom izplačala odškodnino za zaseženo imetje in leta 1956 je z beograjskimi protokoli bilo rešeno dvolastniško vprašanje.

Zanimivo je še to: ves čas obstoja SFRJ, to je Socialistične federativne republike Jugoslavije, avstrijska stran nikoli in nikdar ni načeno vprašanja avnojskih sklepov. Čim pa je bila Slovenija samostojna, pa ga je Dunaj odprl, ker ima očitno svoje računice. Tu velja pripomniti, da je tudi s 27. členom Avstrijske državne pogodbe rešeno vprašanje nemške imovine v Jugoslaviji, sukcesivno tudi v Sloveniji.

Repe je zaključno dejal, da je Avnoj danes na splošno zgodovinska kategorija, a v premoženjskem spektru ga je slovensko ustavno sodišče označilo kot legitimno.

Če se načne Avnoj, se načne tudi vprašanje temeljev povojne evropske ureditve. Zato so Američani tudi tako odločno podprli Češko pri Beneševih dekretih v sporu z Nemčijo.

Franc Wakounig

SLOVENIJA

10 let Olimpijskega komiteja Slovenije

Olimpijski komite Slovenije (OKS) je 10. oktobra v okviru slavnostne seje praznoval 10. obletnico svoje ustanovitve. 15. oktobra 1991 je bila podpisana slavnostna listina OKS, ki je bil nato ustanovljen decembra pred devetimi leti.

V tem času so slovenski športniki na olimpijskih igrah osvojili po dve zlati in srebrni in pet bronastih medalj; to je uspelo 13 športnikom, Iztok Čop pa je edini z dvema odličjima (zlato in bron). Generalni sekretar OKS Tone Jagodič je v pregledu dela

OKS po osamosvojitvi Slovenije orisal še nekaj mejnikov, ki so zaznamovali delo v OKS, med drugim tekmovanje na sredozemskih igrah in evropskih olimpijskih dnevih mladih, na državni ravni pa so sprejeli pomembne pravne akte od zakona o športu do nacionalnega programa. OKS, ki je v tem času postal osrednja krovna nevladna športna organizacija v Sloveniji, je organiziral tudi nekaj pomembnih mednarodnih simpozijev in seminarjev, Slovenijo je v tem času nekajkrat obiskal predsednik Medna-

rodnega olimpijskega komiteja (MOK) Juan Antonio Samaranch. Skupaj s Koroško in Furlanijo-Julijsko krajino je Slovenija sodelovala v sicer neuspešni kandidaturi za zimske OI leta 2006 na tromeji Avstrija-Slovenija-Italija, plodno pa je sodelovanje tudi z obema krovnicima športnima organizacijama Slovencev v Avstriji in v Italiji, Slovensko športno zvezo (SŠZ) in Združenju slovenskih športnih zvez (ZSSDI).

Na slavnostni seji OKS pa so podelili priznanje Mednarodne-

ga olimpijskega komiteja Tonetu Vogrincu na temo šport in univerzalnost, olimpijske nagrade pa so podelili nosilcem zlatih kolajn z olimpijskih iger (OI) v Sydneyju – veslačema Iztoku Čopu in Luki Špiku ter strelcu Rajmondu Debevču. Nagrade sta dobila tudi trenerja Miloš Janša (veslanje) in Lojze Mikulič (strelstvo). Predsednik Slovenske olimpijske akademije Miro Cerar, ki je najuspešnejši slovenski športnik na velikih tekmovanjih, je prebral obrazložitev priznanja Vogrincu, ki je

bil od 1960 do 1968 jugoslovanski alpski smučarski reprezentant. Od leta 1970 do 1972 je bil uspešen direktor smučarske šole na Pohorju. Leta 1972 je postal trener jugoslovanske smučarske reprezentance, najprej je vodil žensko, od leta 1973 do 1978 pa moško ekipo. Pomembni uspehi športnikov v mednarodnem merilu so bili porok za imenovanje na mesto direktorja jugoslovanskih alpskih reprezentanc (leta 1978), na tem položaju pa je ostal do danes tudi po osamosvojitvi Slovenije. I. L.

2. Super-trim-sedmerboj južnokoroških vasi 2000/2001 Slovenske športne zveze se je nadaljeval s tretjim tekmovalnim dnevom tokrat v Železni Kapli. Dnevno zmago so si ob rekordni udeležbi skoraj 150 (!) aktivnih tekmovalcev in tekmovalk zagotovili domačini pred Bilčovsom in Šentprimozem. Po treh tekmovalnih dnevih spet vodi v skupni (vmesni) razvrstitvi lanskoletni zmagovalec Železna Kapla (42 točk) pred Bilčovsom (39), na tretjem mestu pa sledi Šentprimož (26). Četrto mesto zasedajo Loče/Podgorje (24 točk) pred Pliberkom (16), Selani (14) in Zahomcem (10 točk).

Športni višek – ženski tek na 60 metrov – je odločila v svoj prid avstrijska prvakinja na 400 metrov Magdalena Kulnik, ki je bila za 3 stotinke hitrejša od bivše tekačice evropskega formata in 51-kratne avstrijske prvakinje na srednjih progah Anni Müller-Klemenjakove.

Tekmovalka dneva pa je bila Bilčovščanka Vanessa Gasser, ki je pri deklicah zmagala v obeh preizkušnjah – pri teku na ovire in pri metu v cilj.

Zmagovalci/ke 3. tekmovalnega dneva po panogah:

* **moški:** a) tek na 600 metrov: 1. Max Micheuz (Železna Kapla), 2. Johann Nachbar (Pliberk), 3. Christian Mlinar

2. SUPER-TRIM-SEDMERBOJ JUŽNOKOROŠKIH VASI

Rekordna udeležba in druga zmaga Železne Kaple!

Izredno napet je bil tek na ovire

(Bilčovs); b) spretnostno tekmovalje s »karjolo« in uteži: 1. Folti Smrtnik (Železna Kapla), 2. Rado Marko (Šentprimož), 3. Gusti Zablatnik (Bilčovs)

* **ženske:** a) tek na 60 metrov:

1. Magdalena Kulnik (Bilčovs), 2. Anni Müller-Klemenjak (Loče/Podgorje), 3. Barbara Boštjančič (Bilčovs); b) spretnostno tekmovalje s teniškiimi žogicami na pladnju: 1. Julia

Kautz (Loče/Podgorje), 2. Monika Olip (Sele), 3. Veronika Wallner (Zahomc)

* **fantje:** a) tek na 60 metrov: 1. Oswin Rupp (Loče/Podgorje), 2. Damijan Reichmann (Bilčovs), 3. Janko Jesenko (Bilčovs); b) met v daljino: 1. Miško Einspieler (Bilčovs), 2. Mike Sinniah (Železna Kapla), 3. Martin Breitfuss (Pliberk)

* **dekleta:** a) met v cilj: 1. Vanessa Gasser (Bilčovs), 2. Manuela Karničar (Železna Kapla), 3. Miriam Urak (Šentprimož); b) tek na ovire: 1. Vanessa Gasser (Bilčovs), 2. Silke Užnik (Sele), 3. Anja Smrtnik (Železna Kapla)

Rezultat 3. tekmovalnega dneva:

1. Železna Kapla 15 točk (1496 točk), 2. Bilčovs 12 (1264), 3. Šentprimož 10 (656), 4. Pliberk 8 (601), 5. Loče/Podgorje 6 (540), 6. Sele 4 (527), 7. Zahomc 2 (252)

Lestvica po 3 tekmovaljih:

1. Železna Kapla 45 točk, 2. Bilčovs 39, 3. Šentprimož 26, 4. Loče/Podgorje 24, 5. Pliberk 16, 6. Sele 14 in 7. Zahomc 10 točk

Za vzorno organizacijo in brezhiben potek več kot tri ure trajajoče prireditve, ki se je

končala s slovesno razglasitvijo rezultatov ter z družabnim srečanjem vseh udeležencev na športnem igrišču, so poskrbeli društveniki SPD Zarja, SPD Obir ter SPD Valentin Polanšek na čelu s koordinatorjem Mihom Travnikom, ki je – skupaj s tajnikom SŠZ Ivanom Lukanom – zmagovalec v posameznih disciplinah izročil lepe kolajne in nagrade.

Uspela prireditev v Železni Kapli je bila tudi dokaz, da je športna dejavnost na južnem Koroškem zelo razvita, sodelujoči pa so potrdili tudi pravilnost odločitve Slovenske športne zveze, da izvede tako tekmovalno serijo, ki je medtem prerasla v »največjo tovrstno prireditev na celem Koroškem«, kot je med drugim poudaril trener koroških lahkih atletov in atletinj Robert Kropiunig, ki je pomagal tudi pri izvedbi tekmovalij v Železni Kapli.

4. tekmovalni dan v okviru 2. Super-trim-sedmerboja koroških vasi 2000/2001 je na sporedu v petek, 8. decembra 2000 (praznik), ob 13.00 v Selah. Na sporedu so zimskošportne discipline (smučanje, smučarski tek, itd.) prireditelj pa je športno društvo DSG Sele (koordinacija: Igor Roblek). I. L.

KOŠARKA

KOŠ prejel medalje

Pretekli teden je predsednik Koroške košarkarske zveze Robert Striessnig predal igralcem KOŠ-a medalje in prizna-

nja za izredno uspešno spomladansko sezono. Košarkarji so v preteklem prvenstvu osvojili odlično drugo mesto. Predsednik Striessnig je čestital mladim športnikom za uspeh in se zahvalil pri odbornikih kluba KOŠ za požrtvovalno delo z mladinci. Na sliki: Trener B. Grzetič, M. Babič, M. Brum-

nik, D. Rozman, J. Brumnik, predsednik R. Striessnig, T. Malle, St. Gomez, A. Schiemann, B. Vavti, J. Trifunovič, M. Toth in J. Perko (z leve)

Foto: Štukelj

SMUČARSKI SKOKI

Uspeh za Kaiserja

Stefan Kaiser je na avstrijskem prvenstvu v smučarskih skokih v Stamsu pri juniorjih dosegel drugo mesto, v skupnem seštevku pa sedmo mesto. Spet torej lep uspeh za mladega Zahomčana, kateremu se v zimski sezoni obetajo dobri rezultati.

zadetku k 1 : 2 Ogrisa v 49. minuti pa je SAK napel vse sile, toda spet zaman – žoga ni šla več v mrežo. SAK je še vedno na predzadnjem mestu lestvice (10 točk), v naslednjem krogu pa bo v Trnji vasi gostoval BW Linz (v nedeljo, 29. 10. ob 14.30) – upanje na prvo sezonsko zmago doma je veliko!

REGIONALNA LIGA

Donau Linz – SAK 2 : 1 (2 : 0)

SAK je pri Linzu izpustil dobro možnost vsaj na točko. Domačini so prevladovali v prvem polčasu in povedli z 2 : 0, po

ODBOJKA

Prepričljiva zmaga – 3 : 0

V tretjem srečanju jesenskega prvenstva so Dobljani končno slavili prvo sezonsko zmago proti novincu Döbling iz Dunaja. Spet ozdraveli legionar iz Slovaške Robert Chocholak je točkoval kar 22-krat in odigral super partijo. V odlični formi so bili tudi legionarji iz Slovenije – M. Hafner, T. Pismanik in J. Kokot. Domačini so ob glasni podpori navijačev začeli fulminantno in gladko dobili prvi set s 25 : 22. Tudi v drugem setu so igrali koncentrirano in ga odločili v svoj prid s 25 : 22. Zelo napet pa je bil tretji set. Dobljani so malo popustili in napravili neumne napake kar so hrabro boreči se Dunajčani hladno-

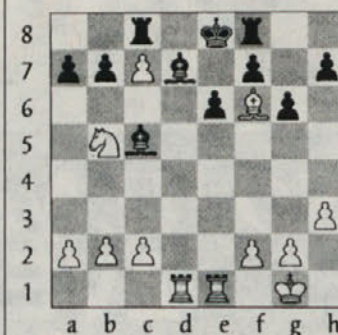
Podajatelj Peter Goga iz Češke
Foto: Štukelj

krvno izkoristili. Proti koncu so celo šli v vodstvo s 24 : 23. Toda rutinirani varovanci trenerja V. Pridala so se še enkrat zbrali in premagali gostje zaslužno s 27 : 25. M. Š.

ŠAHOVSKI OREH št. 131

Silvo Kovač

Forster – Nedev (Conski turnir Pulj 2000)

V siciljanski obrambi črnemu ni uspelo rokirati in bele figure so sklenile obroč okrog črnega kralja. Pri tem je belemu v veliko pomoč beli kmet, ki je prodrl na sedmo vrsto in zaposlil del črnih figur na daminem križu. Kako je belemu, ki je na potezi, uspelo zlomiti črno obrambno linijo in zmagati, je tokrat naloga reševalcev?!

KOŠARKA

Dvakrat proti Piratom

Príčkovan poraz s 64 : 100 proti najbrž najmočnejšemu nasprotniku v ligi so v preteklem krogu doživeli juniorji KOŠ-a. Proti nasprotnikom »Wörthersee Piraten« so bili brez večjih možnosti, kar dokazujejo tudi rezultati posameznih četrtin igre, ki so se glasili -4, -8, -11, -13. Še najboljša sta bila Trifunovič in Šporar, ki sta dosegla skupno dobri dve tretjini vseh točk za KOŠ. Omeniti je seveda treba, da je nasprotnik nastopil z igralcem, izkušenim že v zvezni ligi. Tudi pri metih iz distance so gostje imeli boljši izkupiček, saj so dosegli kar 24 točk, domačini pa le 6. Kljub temu je cilj finalne

skupine (prvi štirje iz osnovnega dela prvenstva) za KOŠ realističen. Mladinci KOŠ-a pa so le dva dni po porazu juniorjev maščevali svoje klubske kolege proti Piratom z jasno zmago z 68 : 82. Igralec večera je bil nedvomno Jasmin Trifunovič, ki je blestel kot »topscorer« in je v svojih soigralcih našel potrebno podporo.

Juniorji:

KOŠ - Wörthersee Piraten 64 : 100 (29 : 41): Trifunovič (25), Šporar (20), Brezavšček (9), Rozman (6), Gomez (4), Vavti (2), Jeraj, Schieman, Blajs, Babič, Brumnik Jan, Brumnik Marko

Mladinci:

Wörthersee Piraten - KOŠ 68 : 82 (43 : 45): Trifunovič (49), Schieman (23), Brumnik Jan (4), Babič (2), Brumnik Marko (2), Wutti (2)

ŠAH

SŠZ/Posojilnica Bank Borovlje/Bilčovs 3,5 : 4,5

Druga ekipa SŠZ je tesno izgubila drugo prvenstveno tekmo v 2. razredu D: dvo-boj z ekipo WSV Frantschach I se je končal z rezultatom 3,5 : 4,5. Za ekipo so točkovali: Robert Hedenik (1), Rupert Reichmann, Ivko Ferm, Ivan Lukan, Peter Waldhauser in Roman Weber (vsi remi). I. L.

26. in 27. oktobra:

KONGRES ODPORA

v celovškem občinskem centru v Šentrupertu

Petek, 27. oktobra:

Avstrijska desnica - evropska desnica

Predavanja in razprave

- 10.00 Klaus Ottomeyer: Socialno-psihološki profil FPÖ
- 11.00 Maria Rösslhumer: FPÖ in ženske
- 12.00 Manfred Gross: FPÖ in avstrijsko delavstvo
- 14.00 Günther Jacob: Dediči Barentala
- 15.00 Helag Amesberger/Brigitte Halbmayr: Primerjava petih evropskih desno-ekstremistični strank po vidikom ženske politike
- 16.00 Heribert Schiedel: Desni ekstremizem v Evropi
- 17.00 H. H. Scharsach: Haiderjeva senca nad Evropo
- 19.00 Okrogla miza: »Ali drsi Evropa v desno?«. Sodelujejo: Johannes Voggenhuber, Elisabeth Gauthier (Pariz), Alessandra Cendron (Bozen) in drugi.
- 22.00 Filmska noč »Resistances« s podporo arte Francija

zasnova
prirastek
cilji

früh beginnen
wachsen

Träume
verwirklichen

Rehmann / Certov

SVETOVNI TEDEN
VARČEVANJA
WELTSPARWOCHE

www.zvezabank.at

POSOJILNICA-BANK
Banka, ki povezuje!
Die Bank, die verbindet!

ZVEZA BANK

POZIV platforme Offenes Kärnten Odprta Koroška

Odkar je FPÖ sestavni del avstrijske vlade, se je zaostrijo avstrijsko politično ozračje, raste vsakodnevni rasizem, izničujejo vrsto pridobitev ženskega gibanja, relativirajo človekove pravice, izpodkopavajo demokratične strukture, rušijo socialne pravice in znižujejo socialni standard, obenem pa uganjajo nacionalno-populistično demagogijo. Vse to je vznemirilo veliko število ljudi in inštitucij v Avstriji in drugod. Povezujejo se v odporiško gibanje, ker jih skrbi, da bi se novi vladni model, zveza med konzervativno in desno ekstremistično stranko, etabliral tudi izven Avstrije.

Ta model vlade so najprej preiskovali na Koroškem. Svobodnjaška stranka, ki se sama pojmuje kot »nacionalna« na osnovi »prave narodne skupnosti«, je danes z deželnim glavarjem Jörgom Haiderjem najmočnejša stranka Koroške. Celovec je glavno mesto FPÖ in sedež avstrijskega senčnega kanclerja. Kar so včeraj zakuhal v koroškem poskusnem laboratoriju, je danes program za vso Avstrijo in se lahko jutri razširi v evropske dimenzije. Zato smo se odločili, da podpremo koroški odpor in intenziviramo sodelovanje vseh posameznikov in inštitucij v Avstriji in v inozemstvu, ki ta model vlade odklanjajo, ki se s politiko te vlade nočejo spoprijazniti in ki zahtevajo izstop svobodnjakov iz vlade.

Pozivamo na mednarodne dneve odpora med 26. in 28. oktobrom v Celovcu. Pozivamo iniciative, umetnike, posameznike, stranke in inštitucije v Avstriji in drugod, ki imajo kritičen odnos do te avstrijske vlade, da se nam pridružijo in organizirajo zvezdne vožnje v Celovec.